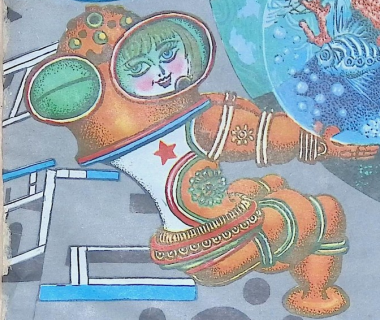

140
1986

13

140

ՀՈՒՆԵՆԻՔ

7
1986

იანვარში ამავე დღის მშენებელთა მოძრაობის მხარეზე გამოდგა მოსკოვის მშენებლის ნორმატივის მიხედვით.

აღსანიშნავია, მურად დავითიანი; მე-სამე პრემიით — თემურ გუგუნი, გიორგი ქელესაძე, სოსოან კოლონევი, გუზისი ალბორივი, შამილ გამელოვი; სიგელით — მურად კულუმბეგოვი, ირა კუსრაძე, აცამასი თიბილოვი, კონსტანტინე თედევი, აღან სლანოვი, გოჩა ტურაშვილი, იბრაჰიმ მამელოვი, სერგო პანტელევი, არშენი ცხოვრებოვი.

კმაყოფილია ბავაძე, ავტორად იყოჩაღეს სამხრეთ ოსეთის ნორმატივების ტექნიკოსებმა და კიდევ ერთხელ დამტკიცეს, რომ მათი სადგური ერთერთი საუკეთესოა რესპუბლიკაში.

ვინ მოთვლის, რამდენ გოგონებს დაეხმარა არსებობის ლამის 50 წლის მანძილზე სადგური ტექნიკოსადმი ინტერესისა და სიყვარულის გალრმავე-ბაგანმტკიცებაში, ნიჭისა და მონაცემების გამოვლენა-სრულყოფაში, ოცნების განხორციელებაში, სამომავლო გზის არჩევაში. და თუ მათ უმეტესობას დიდად გამოადგა ცხოვრებაში აქ შექმნილი კონკრეტული, ტექნიკოსისა და მეცნიერების მიწვევებისადმი აქ გაღრმავებული ინტერესი, პირველ რიგში სადგურის კოლექტი-

სამხრეთ ოსეთის საშუალო

მანანა გელაშვილი ოლია ბაბაიშვილი

სამხრეთ ოსეთის ნორმატივის კონსტრუქციის საოლქო სადგურის დირექტორის გაბრიელ ბავაძეს წინ ბროშურა ეძღო — „27-ე რესპუბლიკური კონკურსის „ნორმატივის ტექნიკოსები სამშენებლო“ შედეგებისა და 28-ე რესპუბლიკური კონკურსის ჩატარების შესახებ“. ბროშურა მომავალი კონკურსის პირობებზე ჰქონდა გადასული, ცალკეული ადგილები ენერგიულად გავლებული ზაზებით იყო დასერილი და სივანებოდ იყო მინიშნებული სანიმუშო თემატიკა. მხოლოდ მას შემდეგ, როცა დირექტორმა ან წინააღმდეგობა მიხედვით საორიენტაციო სამუშაო გეგმის პირველდაწყე-

ბითი მონახაზი გააქვთა, გადაფურცლა ბროშურის ის ნაწილი, სადაც წინა კონკურსში გამარჯვებულების სიები იყო, და მაშინ მისი კალმისტარა უფრო ხალისიანად ამუშავდა:

„კონკურსში აქტიური მონაწილეობისათვის დაჯილდოვდნენ — პირველი ხარისხის სიგელით: ...სამხრეთ ოსეთის ნორმატივის ტექნიკოსთა საოლქო სადგური... პირველი პრემიით: ...აღსანიშნავია; მეორე პრემიით

ულაბატონი იმისათვისაა, რომ მათთვის, სადაც მოგონებები სარაობადაა.

1981

ვის დამსახურებაა, რომელსაც ავტო-
 უმე 28 წელი ხელმძღვანელობს გ-
 ბაგაევი, და რომლის წევრთა უმე-
 ტისობას თავად სადღურის ყოფილი
 აღზრდილები შეადგენენ. აქ გაი-
 არეს თავის დროზე ტექნიკური შემო-
 ქმედების სკოლა რუსლან ცხოვრე-
 ბეშვიძის (კიბერნეტიკის წრის ხელმ-
 ძღვანელი), ინალ ალიევა (რადიო-
 აპორტული წრე), ჩერმენ ჯიფიევა
 (გემთსამოდილო წრე), ნიკოლოზ პან-
 ტელეივა (რადიოელექტრონიკის
 წრე), კონსტანტინე ცხოვრებოვა
 (ფიზიკატექნიკური წრე), რომლებიც
 ახლა მოზარდებს ვადასცემენ თავი-
 ანთ ცოდნას, გატაცებით ცდილობენ
 ჩაუნერგონ იმის რწმენა, რომ ნორჩ
 ტექნიკოსებს შეუძლიათ გააკეთონ

რებისა და მერეც, სწავლის პერი-
 ოდში თუ ფაბრიკა-ქარხნებსა და სა-
 მეცნიერო დაწესებულებებში მუშა-
 თობისას, უბრალოდ, ყოველდღიურ
 ცხოვრებაში, საოჯახო საქმიანობაში.
 წრეთა წევრების მიერ აგებული მო-
 ქმედი მოდულები, სხვადასხვა დანიშ-
 ნულების აპარატურა, ელექტრომე-
 სიკალური საკრავები, ხელსაწყოები,
 სხვადასხვა თვალსაჩინოებები ხში-
 რად გაგზავნილა ნორჩ ტექნიკოს
 თა რესპუბლიკურ თუ საკავშირო კო-
 ნკურსებში მონაწილეობისათვის, გა-
 მოყვანებზე დემონსტრირებისათვის.
 აქაური ყმაწვილების ხელით დამზა-
 დებული ელექტრომაგნიტური დამბა-
 რისხებელი, მრავალმიანი ელექტ-
 როფონი, უსასრულო რეინივა,

182/6

ნორჩი რადიოაპარატის მშენებელი ბავშვი

ავტონომოდული წრის წევრები მს-
 ბავალი შეჯიბრებისათვის ანგაზდებიან
 თაიანთ აწარმოელ ბანანსა.

წვლილი შეიტანონ ქვეყნის მეცნიე-
 რულ-ტექნიკური პროგრესის ამოცა-
 ნათა გადამწყვეტის საქმეში.

საოლქო სადღურში 15 დასახლე-
 ბის 55 წრე მოქმედებს. აქ მომუშავე
 ნორჩი ავიამოდილისტები, კიბერნე-
 ტიკოსები, ელექტროტექნიკოსები,
 მათემატიკოსები, კინომექანიკოსები,
 რადიომოყვარულები, გემთოდილო-
 სტები და ყველა დანარჩენი, ვარდა
 იმისა, რომ სკოლაში მიღებულ თე-
 ორიულ ცოდნას იმტაციებენ და ილ-
 რამევენ, პრაქტიკულ ჩვეულებასა და
 გარკვეულ გამოცდილებასაც იძენენ,
 რაც შედეგად მათ კარგ სამსახურს
 უწყის საშუალო სპეციალურ, უმაღლ-
 სის თუ პროფეტნიკურ სასწავლებ-
 ლებში მისაღები გამოცდების ჩაბა-

სკოლის მორიგე ავტობატი, ოსცი-
 ლოგრაფი და ბევრი სხვა საინტე-
 რესო მოდელი სახალხო მეურნეო-
 ბის მიღწევათა საკავშირო გამოფე-
 ვის დიპლომებითაც იყო აღინშუ-
 ლი. სკოლის მორიგე ავტობატის —
 ზარის ნიმუშის მიხედვით შექმნილი
 მოწყობილობები კი ოლქის რამდე-
 ნიმე სკოლაშიც დაინერგა. სიამო-
 ნებით და სიამაყით იხსენებენ სად-
 გურში, თუ რა მაღალი შეფასება
 დამსახურა რამდენიმე წლის წინათ
 სტოკჰოლმში გამართულ ტექნიკური
 შემოქმედების საერთაშორისო გამო-
 ფენაზე ნორჩ თიბილოვისა და ავე-
 გენი გრაჩოვის ტრანზისტორებზე
 მომუშავე ელექტროდილის მოწყო-
 ბილობამ. სადღურის კარგი მუშაო-

ბის დამადისტურებელი ამგვარი ფა-
 კტების ჩამოთვლა კიდევ შეიძლება,
 მაგრამ შეფასებისას მთავარი ალბათ
 მიიქნის ის უნდა იყოს, რომ აქაურ
 ნორჩ ტექნიკოსთა სადღურის სკო-
 ლავალილო მუშებიცა და სპეცია-
 ლისტებიც მუდამ გამოირჩევიან

საქართველოს პარტიული აპარატი
 მინიჭებული ტაშის კარი
 აპრობირის

ზორნი

საქართველოს პარტიული აპარატი

1926
 ივლისი

7 ივლისი 1986

კომუნისტური
კომარაისი
 „კომუნალური
 ავტოკოლონა“

17 მარტს რუსთაველი შიდა
 სკოლის 45-ე კლასის ბავშვთა
 501 საკლასო სახ. კლასში
 ში კომარაისი კომუნალური
 ავტოკოლონის დასაწყისში
 სწავლობდა... კომუნალური
 ავტოკოლონის დასაწყისში
 ში 100-ზე მეტი მოსწავლე
 დას. კლასში სწავლობდა
 ში ავტოკოლონის დასაწყისში

საბავშვო მუშაობაში
 ში დაწესდნენ კომარაისი
 კლასის დასაწყისში და ავტოკოლონის
 დასაწყისში დასაწყისში

ცოდნა-ჩვევებით, ახლის წვდომის სურვილით, მეცნიერულ-ტექნიკურ პროგრესში აქტიური მონაწილეობით, ინტერესით ახალი აღმოჩენებისა და გამოგონებებისადმი.

წრეობრივი მუშაობა სადგურის საქმიანობის ერთი მხარეა. მის პარალელურად აქ სისტემატურად, ყოველ შაბათს ეწყობა სხვადასხვა სახის მასობრივი ღონისძიებები — ლექციები, შეხვედრები, გამოფენები, კონკურსები, საუბრები.

სამხრეთ ოსეთის ნორჩ ტექნიკოსთა საოლქო სადგურს შეეძინა პყავს — ცხინვალის ქარხანა „ელექტრო-ეზობრომანქანა“, რომელიც მას მასალით, დაზღვა-იარაღებით ამარაგებს. აი, სხვა მხრივაც რომ უფრო მეტად გვეწყობოდეს ხელი, — წუხან ნტს-ის პედაგოგ-მასწავლებლები, — მუშაობა უფრო შედეგიანი და ნაყოფიერი იქნებოდა. ვასაუწყობებებელია მატერიალურ-ტექნიკური ბა-

ზა, ახლანდელ პირობებში 3-4 წრეს ერთ ოთახში უხდება მეცადინეობა, მულმივმოქმედი გამოფენის მცირე დარბაზიც ვეღარ იტევს ექსპონატებს, მასალებიც გვიჭირს... მაგრამ ეს მაინც მეორეხარისხოვანია, — თვითონვე დასძენენ ღიმილით და მთავარზე გადააქვთ საუბარი, — ახ-

ლა მომავალი რესპუბლიკური კონკურსისათვის გეშაადებით...

ეჭვი არ არის, რომ ამ კონკურსზეც ღირსეულად წარსდგებიან სამხრეთ ოსეთის ნორჩი ტექნიკოსები და სხვა ღონისძიებებშიც ისახელებენ თავს — ამისათვის ხომ ყველა საფუძველი არსებობს.

გაუპაციანათ აღმანახ თვალს მს
 ბიპუნა თამის უფრო „კომუნალური“,
 თითოფრინაისი მოფელისათვის
 ფრინე ბაიარათის საბალოს.

ცხვირის პირში

როდის-როდის გამოჩნდა მწყემსი.

კისერზე ცხვარი შემოიღო, ერთ ხელში ორი ფეხით, მცორემ ცალით ჩაჭერილი, როგორც შემდეგ გაიგეს ბავშვებმა, ეს ჭედილა დაგორებულიყო და ფეხი მოეტეხა. არც მთლად ისე იყო დაზვევული, ყელი გამოქმლად-რაო, — თქვა მეცხვარემ, — და ისევ მოკიდებული მოვიყვანე, იქნებ არტახები რომ დავადლო, რამდენიმე დღეში კიდევ გამოკეთდესო. ისე კი ჯობდა ყელი გამოქმლად, ამ სტუმარ ბალღებს მეცხვარული ხინკლით გაუმასპინძლდებოდიოთ.

— ამით დედაჩემი ხაჭოს ხინკალს უმზადებსო, — უთხრა ასმათმა.

— მაგას რა ჯობია, მეც დამპატიებთ, ამოვიდა ხორცი ყელში! — მეცხვარემ შემუბებულ ყბაზე ხელი მოისვა, — ეს ოხერი კბილი ისევ მაწუხებს! დედაცხვარი დიდ ფარებსმი შერეგეს. ბავშვებმა ცხვრის წველას უყურეს. კახა და მანანა გაოცებულები დარჩნენ, არ გგონათ, თუ ცხვარი ასე ცოტა რძეს იწველიდა. ჩაიჭერდნენ მეცხვარე-მწყველავები ცხვარს, რამდენჯერმე მაგრად ჩამოსწველიდნენ და გაუშვებდნენ. რა სწრაფად ტრიალებდნენ მწყველავები, მანანამ ტყუილად გაოფოქრა, ამდენი ცხვრის მოწყველას დილაზე მოუწოდებიაო.

მიჰქონდათ რძით სავსე კასრები და საწურავადაფარებულ ხის უზარმაზარ კოდში ასხამდნენ. წველა რომ მოათავეს, ფარებებს შორის გამავალი ეიწრო, მოძრავი კარი გააღეს და დედებთან ბატკნები შეუშვეს.

აუჰ, რა კიკინ-ბლაგილი ბტყდა! ძია იასონი მარტო პრივადამო კი არა, მთელ პირი-ქითში საკეთესო მცნობი აღმოჩნდა, ყველა დედაცხვარს და მის ბატკანს სცნობდა, ეხმარებოდა თავჯაზანულთ ერთმანეთის პოვნაში.

— ეს მომენტები ალბათ ცხვრის ბინანი კულმინაციური წერტილია! — თქვა მანანამ.

მალე დედაცხვარი და ბატკანი ისევ გააცალკევეს. იასონმა რძიან კოდს რამდენჯერმე გრძელტარხანი ხის კაობით ამოურია, კათხას მალა სწვედა და რძეს უკანვე აბრუნებდა, ცოტა შერგილდესო. ბოლოს რძეში შაბოში ჩაუშვა შესადეღებლად, კიდევ მოურია კათხით და კოდს დააუტრა, ზედ რაღაც-რაღაცები გადააფარა, დაათუნა.

შემდეგ კახას თხზულების „ეთნოგრაფიული თუშეთის“ ერთ-ერთ თავში, კერძოდ — „თუშური ყველის დამზადება“, ასეთი ჩანაწერი განჩნდა: „ტილოს ტომიკეში კვეთით ან შაბოშით შედგებულ ცხვრის რძეს ასხამენ, დასაწრებად ჰკიდებენ. მერე თითოეული ტომიკის პირს მაგრად მოშუშავენ და მეორე ხელით სავანგებოდ მიხელ-მიხელენ, ყველს კვერის ფორმას აძლევენ, ერთმანეთის მიყოლებით ალაგებენ მალა ფეხებზე დამაგრებულ ფიცარზე, ზედ სიმძიმეებს აწყობენ, რომ ბრტყელი ფორმისა გამოვიდეს. როცა შრატისაგან სულ დაიწრება, ტომიკიდან ფრთხილად გამოაქვთ ჩვილი, უმარტლო კვერი და ცხვრის გულში დებენ, ასე ოთხ-ხუთ ცალს, ან ცოტა მეტს, ზედ წაკას ასხამენ და პირს მაგრად მოუკარვენ“.

ჯერ ისევ ცხვარს წველიდნენ, ცხენოსანი რომ მოადგათ, ხელში ცხვარს ფუთა ეჭირა.

— კობა, შენაქოელი ბალღები გყოლია, ეს ამანათი იმათთან გამოჩნდას! — უთხრა ცხენოსანმა ფერმის გამგეს სალამ-ქალაძის მედღე.

ბევრს ეხვეწნენ, ჩამოდი ცხენიდანო, მაგრამ არა ქნა, მერქაბებო, მონამგლე ანუ მომიჯნავე ბინიდან იყო მოსულე.

ფუთა გასწნეს, კახამ შვებით ამოისუნთქა, იცნო თავისი ტნასაცმელი. ყველაზე ძალიან კალოების დანახვა გაუხარდა, მაშინვე წაიძრო ქალამნები. ვიგის ჯემპირი დაუბრუნა, თავისი, თურქ-ვისფერ ზოლიანი გადაიცვა. ყველა ნივთი გადაათვალიერა, სადღე წერილი არ იყო სო. დედის გასწენებაზე ასლავ ყელში მასწრაობელა მოაწვა. „ღმერთო, კარგად მიმოყვი!“

ბერდღის გამოგზავნილ კანფეტებს წიოკით შესვდნენ, განსაკუთრებით — გოგონები, მაშინვე ბოლი მოსულეს.

ამასობაში საქმე, როგორც იქნა, მოილიეს, მამაკაცებმა ცხვარი დააბინავეს, ასმათმა და დედამისმა კი — ძროხები.

ძალღები ფარებებთან ტრიალებდნენ. ვანამაშე მანანა ზასტურს მიუჯდა, შემდეგავ არავისთვის უამბო, როგორ მოახერხა, რომ „შეგებულების ალე-ბაჰ“ გადაათქმევინა და მეორე დღესვე ბატკნის სამწყემსურში გაყოლაზე დაითანხმა. ზასტურმა დიდი კოცონი გააჩაღა. ყველამ კოცონთან მოიყარა თავი.

მანანამ და ასმათმა ქაშანურის კათხებით ადღულუბური რძე ჩამოართვეს.

დასაბრუნო. აბ. „პიონერის“ № 6.

— დედოფალი მარგო, გვიბოძეთ ღმინილი! საქართველოს
მემკვიდრეობის
სამსახური
რი მანანას წინ დაერჭო.

— ოჰ, ერთი შენც! — დაიძახა მანანამ და თავი მიაბრუნა.

სიბუნეღში რაღაც გაკაიფდა და გაჩხაკუნდა. კოსტა და მოხუცი მცვეზარე „თურქულზე“ — ცხვრის დაავადებაზე საუბრობდნენ. ისინი და კბილმტკივანი მწყემსი კი ქვემარინის მოტანასა და დაფუტზე ბუბოდნენ, თუ ახლავე არ ვიზრუნეთ, ორ-სამ დღეში გამოვევლევაო.

ბახტურმა დაცლილი კათხა ასმათს შეაჩნა, დისარა, ყურში რაღაც წაურურულა და გაიქვა. ასმათმა კათხა წყაროზე გარეცხა, სონანაზე წამოაპირქვევა და ისიც საღვავე მიიმაღლა.

ირაკლიმ ასმათს თვალი გააყოლა, მერე სამუდგ მოზიდულ სის გამხმარ ტოტებს ლაწა-ლუწი აუტესა, კოცონი უფრო ააბდღვრიალა.

ათორღე წუთის შემდეგ ასმათი გამოჩნდა, ბავშვებს ჩამოუარა.

— ბახტური, დისკო... დისკო... ეჰ! ცეკვის საღამოზე გეპატივებთ!

ირაკლიმ კოცონს ისევ შეუჩინინა.

— რას გაწუღით? — წამოხტა მანანა. — იქნებ არ გესმით?! დიდებულა! დისკოთუკა ქომიტოზე! აბა, აბა! — წამოყარა ბავშვები. — კაი, ბატონო, დისკოთუკა მთებში! ვა-შა!

ბავშვებმა გამოქვაბულში ისადილეს, ივანშემეს კიდევ, მაგრამ ფარდაგებით გადატისრულის იქით არ შეუხედიათ.

შესასვლელშივე შემოესმათ დაბალი, მიმზიდველი მუსიკის ხმა.

ასმათმა ფარდაგის კიდევ ასწია.

— „ასმათ ფარდაგა აზინდა, გარე ვდგე მოფარდაგულსა“... — ჩაილაპარაკა გიგიმ და შედგა.

პირველი მანანა შეიჭრა.

— ეს ნამდვილად ალი-ბაბას გამოქვაბულა! — წამოიძახა მანანამ და ბახტურს მამწინე ცეკვაში აპყვა, მოპატივებაც არ აცალა.

კახამ ასმათს უბიძგა. ასმათმა მანანას დადუნდა, გაიღიმა და მელოდის ტაქტს ააყოლა ხელები და ფეხები.

ირაკლიმ უყურა, უყურა მოცეკვავეებს, მივიდა და კახას ჩაეჭრა. კახამ ასმათს თავი დაუკრა, ძმობილს ბეჭზე წამოკრა და თავისთვის აცეკვდა, რამდენჯერმე გიგის ანიშნა, გადმოდიო.

გიგიმ ხელი ჩაიქნია, თავი გამანებგო, გამოქვაბულს ათვალეირებდა. ერთად დახვავებუნიანთ საყვი საწოლები და ლოგინები. ზემოდან რამდენიმე წიგნი იდო, ჯონზე ფოტოაპარატი ეკიდა. ყველგან სხვადასხვა ზომის ათასფერი ქვები ეწყო და ეყარა, — გრანტი, მთის ბროლი, ფიქალი... აჰა-იქ დეკის ყვავილები და ცისფერი გვირილები გაერჭოთ. სამი კლავატარი ოდნავ ანათებდა, უფრო ზღაპარულ იერს აძლევდა გამოქვაბულს.

ბასტურმა რამდენჯერმე ხელი გაუწოდა პარტნიორ გოგონას, მანანამ იმდენჯერვე გრაციოზული ბრუნი გააკეთა.

ასმათი სიცილ-ისკისით იმეორებდა მეგობრის იღვეობს...

IV. მგლები ცხვრის ფარესთან. ჯაბოსანემ ასალგაზრობა გაისუნა. გიგი და ასმათი დედა პურს აცხოზუნ. მანანა გიგის გაუწყრა, რატომ არ ვაძაღვიფო. სალაპურის დაკრამი გართული ბასტური.

გამოქვაბულში მოულოდნელად სროლის ხმა შემოიჭრა. ბასტური მაშინვე მაგნიტოფონს ეცა, გამოთიშა. კიდევ ისროლეს. ბავშვები ერთმანეთის გასწრებით გამოცვიდნენ გართ, ძაღლებს ვინასს დამფრთხალი ცხვრის ბღავილი და ბატკნების კიკინი ერთდა.

ჯაბოს ხმა შორიდან მოისმოდა.

— ჯაბო! ჯაბოსანე! — ირაკლი ხმის მიმართულებით გაეშურა, ფარესთან იასონმა შეაჩერა, ხელში მუეუხალი ეჭირა.

— სად მიდიხარ? იქით უარალოდ არ შეიძლება! მგლებია, მგლებია! ვაგაფროსოქუ, მაგრამ მაგათსას რას გაიგებ, შეიძლება მობრუნდნენ!

მალე კოსტა და კობლმკიკინი მეცხვარე გამოჩნდნენ, მათ ჯაბოვ მოჰყვა.

ჯაბო ირაკლისთან მიძუნძულდა, თავი მიაღო, თიქოს ებოღინებო.

— რაღა დროს შენი მგლების დეენაა, ჯაბოსანე? — ირაკლი ხელი გადაუსვა, სისველე იგრანო. ფარანი მიანათა, ყელზე ჭროლიზიდან სისხლი ჟრანდა.

— ეს რა ყოფილა! პირველი ეგ გვევთა მგლებს, სანამ მე და იასონი თოფითა და მუგუზლებით გავემასპინძლებოდი!

— დაგვიბერდა, ახლა სოფელში ჩამოვიყვანეთ, თორემ ბაღალი არა ჰყავდა ბინაში!

ეს მაინც რა დამე იყო, განთიადამდე კიდევ ატყდა სროლა, ყვირილი, ღრენა და ბღავილ-კიკინი.

ასეთი მშფოთვარე ღამის შემდეგ დილაუთენია ბავშვების გაღვიძება აღარავის უდია, პირიქით, ცდილობდნენ, რაც შეიძლება, უნაშაუროდ გაერეკათ მცხარის და ბასტური უკან-უკან ყურებით, იქნებ გამოჩნდნენო, მართო გაყვავ ბატკანს საძოვარზე.

ბიჭებს კარავში ციხანა. ჯაბო მთელი დამე კარვის შესასვლელს არ მოსცილებია, ხანდახან კისერს როგორღაც გაიჩქვ-გამოიქვებდა, მგლებთან ბრძოლაში მიღებული ჭრილობა თუ აწუხებდა, მერე ისევ თათზე ჩაბოსდებდა თავს და ჩასთვლემდა.

ასმათის დედამ ძროხებში მოწველა და იქვე, ჭვალაში, გაღენა. წინა დღეებში მოწველილი, კარაქმზობილი რძით საყავ საკედე ცეცხლზე შეიშობდა.

ქვების თავზე მოქცეულ ხაჭოს სდიდა წამოდღებულ, შრატადქცეულ რძეს, როცა გიგი მიუახლოვდა.

ბიჭმა გოგონები მოიკითხა, სად არიანო.

- სძინავთ.
- ვიფიქრე, ხომ არ გამაძწრეს-მეთუ...
- ჩამოგვკი, — იქვე ბუხართან ჯორკოზე ანიშნა ქალ-

მა, ჯამში ცხელი ხაჭო ჩაუსხა და მიაწოდა. — მიირთვი!

— გმადლობ! — გიგიმ ჯამი ჩამოართვა გაიღიმა, — ძალიან მიყვარს! — ჩამოჯდა, ჯამში ხის ქიტი ჩაყო, ხაჭო ისე ამაოქონდა, რაც შეიძლება, ნაკლები შრატო ამოყოლიდა.

— ღმერთმა შეგარგოს! კიდევაც დაგიმატებ! — უთხრა ასმათის დედა. — სხვებსაც დაუტოვოთ, — თითქმის ნახევარი ხაჭო საყვარელი ჩატოვა.

ნელა გადმოდგეს ქვაბი ზედადაგრიდან, რომ ხაჭო ძირს არ წასულიყო. ახლა რძე შემოდგეს ასალღებულად. გიგი ვარცხნივ გამოტანაში მიხვმარა ქალს. აფუებული ცომი პირთამდე ამოსულიყო, მალე ვარცხის კიდებზე გაბეზილიყო.

— პურს აცხოზ? — შეეკითხა გიგი. — მოგემხარებით, ახლავე ლუმელს გაგისურებთ, ამ საქმეს დედა ყოველთვის მე მაკალებს ხოლმე.

— თუ მაგ სიკეთის მიზან, დიდი მადლობელი დავრჩები, — თქვა ქალმა — დამეჩარებდა პურის გამოცხოზა.

— სანამ ცომს დაავუნდავებთ, ღუმელი გახურებულ იქნება! — დაპირდა გიგი. პურსიდან გამოღებულ ნალვერდლებს პურის საცხობ ღუმელში ჯერ პატარა წყირები დააყარა, მერე უფრო მზორდილები, შემდეგ კი ცულოც მოიმარჯვა, წუთში აბურებოვა ცეცხლში.

— გაეზარდე დედაშენს! — დალოცა და შეაქო ქალმა, ცომის გუნდა საფანელზე მიაბრიალ-მოატრიალა.

გიგი მართო ცეცხლს დანებებით არ დაეკმაყოფილდა. როცა გახურებული ღუმელიდან ჩამწვარი შემის ნაჭრები გამოიღო, ნაცარი პირწინადად გამოხვებო, მერე იქვე მიუღებულ გრძელტრიანო ნიჩაბს სვლი დაალოცა და ქალს წინ დაუდო, გუნდებსაც მე შეეწყობო. ქალმა გაიღიმა, ნიჩაბი გაწმინდა, ფეცილი მოაფრქვია, ცომის გუნდა დალო, სასურველი ფორმა მისცა და ღმერთმა ხელი მოგიმართოსო, ხევა.

გიგიმ ღუმელში სარველი გუნდა შეაღწია.

როცა მადილო პიჭვებში ვარცხის სურვას გამოთქვამენ ბავშვები, მთაში როგორღაც უფრო იოლადა შეუშფოთებულად და სისარულითაც კი ხვდებიან. ქალმა ერთ წამს კი გაიფიქრა, ვითოუ, ვერც კარვად დააწყოს, ვერც საკმარისი მანძილი დაიცვას გუნდებს შორის, პური დააკულებს, ჩამოშვებო, განა ცოტა სახლი ჰყავდა დასაპურებელი! მაგრამ თავი შეიკავა, ბიჭის მონდომებას ცივი წყალი არ გადაასხა.

— აბა, შემთხვევითი! — უთხრა გიგიმ, როცა უკანასკნელი გუნდაც შედო.

ქალმა ერთი თუ კვიდა თვალი ღუმელში მწკრივებდა ჩაწყობულ გუნდებს, კარგაო, თქვა და სიბი მიაყუდა, გარშეშო ბალან-ბუღახით დარწუდა, სითბო არ გამოიპაროსო, საბოლოოდ კარვად ამოირთია.

ცხელ ღუმელთან ტრილისხანან გახურებულ, შობლ-დაცვარულ, უფრო გაწითლებულ გიგის ქალმა მკავე დოვი გამოუტანა, მოგწყურდებოდაო.

როცა მოფარდაგულიდან ასმათი და მანანა გამოვიდნენ, გიგი იასონთან ერთად ბუხართან იჯდა, ცხელ პურსა და ყველს შეეძებოდა.

— ისევ მიღალატე?! — წამოძახა მანანამ გივის მი-
სამართოთ, გაიქცა და კარავში შევარდა, ჯაბოც შეკეცა,
ბიჭებს დაერია. — ადექით, თქვე ძილისგუდებოო!.. მაგ-
რამ ბიჭებმა ყურდი არ შეიფერთხეს, სხაც არ ამოულიათ.
მანანა რომ გამოვიდა, მერედა წამოხტნენ და ჩაიცი-
ვეს...

შუადღის გულზე მიადგნენ დასასვენებლად დაყრილ
ბატკანსა და სალამურის დაკვრაში ვართლად ბახტურს.
— მშვიდობა თქვენს მობრძანებას! — მელოდა რომ
ჩაათავა, მერედა წამოვდა და მიესალმა ბავშვებს.
ხელით ფიჭვებზე მიანიშნა, გრილოებში ჩამოსხედითო.

— რაღა ჩამოვსხედეთ, ისევ დაგავიანეთ! — თქვა მა-
ნანამ და ბახტურის კომბალი აიღო. — მამ ასე! ბახტუ-
რი გზამძლოლია და ისევ გასულია წილყრიდან. ვინ დაბრ-
ჩება ბატკანში? გივი, კასა! — მოიხმო ბიჭები.

ჯერ გივიმ მოჰკიდა ხელი კომბალს მანანას მონიშ-
ნულ ადგილზე, მერე კასამ. გივიმ მეორე ხელი კასას
ხელს მიიყოლა, ახლა კასამ და ასე ბოლომდე გააგრძე-
ლეს მონაცვლეობით. კომბლის თავს კასამ შემოაჭდო
მჯილი, გავიდა. ირაკლისთან წილყრამდე ისევ გივი და-
რჩა, თმაზე შეტად გაუწითლდა სახე.

— ჯაბო დაიტოვე! — უთხრა ირაკლიმ.
— რა გაეწყობა?! კეთილი მგზავრობა! საით ჯობია
რომ გაძოვო? — შეეკითხა ბახტურს.

ბახტურმა რამდენიმე ადგილი დაანახა, საითაც გა-
ვინარდებო. სალამური გადაუვლო, გაერთობო. გივიმ
სალამური ჰაერში დაიჭირა.

— წავედით! — გასძახა დანარჩენებს და ბახტური აღ-
მართს შეუდგა.

— ჯაბო! ჯაბოხანე, შენ აქ დარჩები, ბატკანთან სა-
ყარაულოდ, წუნანდელივით გაისსენე ასალგაზრდობა!
— ირაკლიმ ხელი აუსვ-დაუსვა ძალს და წინწასულებს
გამოუდგა.

V. ზემოთ — ქარაფებისაკენ. ბახტური თოვლიანი
მწვერვალისაკენ წავიდა. არწივის ბუდე. არწივები
მართვეებს ფრენას ასწავლიან. ბატკნებთან დამ-
რუნება. სხელებდამაშრული ბახტური და წყვილი
ვდეღვაისი.

მანანას მტება არავინ იცოდა, სად და რატომ მიდი-
ოდნენ ზემოთ, კლდლიანებისაკენ.

რომ ეგონათ, ესაა, მუსლებში ჩაფხედითო, ბახტურ-
მა გადმოსურულ კლდეს შეაფარა გოგო-ბიჭები და ჩან-
ჩქერს იქით წამოყუდებული ქარაფებისაკენ მიმართა
დურბინდო.

— ეს ჩანჩქერი თავისი სმაურით ჩვენს წისქვილზე
ასხამს წყალს!.. — უთხრა გვერდით მდგარ მანანას, —
ჩვენს სხამს და სმაურს ანშობს. მშვეც ქარაფებისკენაა
მიქცეული, ჩვენ კი ჩრდილში ვართ. მოკლდე, აქ ისხე-
დით, მაღე ყველაფერს დაინახათ! მე კი, ავერ თოვ-
ლიან მწვერვალს სედავ? იქ უნდა ავიდე, სულაც რომ
გადმოვიჩნეო! არაფერი მითხრა, უყენი არ გველონო!..
დურბინდო მიაწოდა და გაშორდა.

მანანამ ვედარაფერი უთხრა, ასეთ ჯიუტ წინააღმდე-
გობას ჯერ არ შეხვედროდა.

— შენაქოში რომ წვიმიანი კვირა იყო, ამ მწვერვა-
ლებზე მაშინ ჩამოუთოვია... სად წავიდა? რისთვის?
ირაკლიმ ყველაფერი გაიგო, დაამშვიდა, ნუ გვი-
ნია, არაფერიც არ მოუვლა და თავისი დურბინდი გააღ-
მა ქარაფებს შიამეგრა.

— გახედეთ! — წამოძახა ირაკლიმ და დურბინდს ა-
მათს შეაჩრა.

რაღაც ბუღისმაგვარი მანანამ ადრეც შეამჩნია. ნამ-
დვილი ბუდე აღმოჩნდა, თანაც რის? არწივის! მოკუ-
ჭებულნისკარტიანი მართვე ფრთებს შლიდა, კეცავდა,

თითქოს ძილის შემდეგ გამოსახინზლებლად იშორე-
ბო. მაღე მეორეც ამოიმართა ბუდიდან, ცოტა განზე გა-
დადგა და ნისკარტით ბუმბული მიიქექ-მოიქექა ტანი
ეს უფრო მოზრდილი ჩანდა. მანაც წუნდა, სიმორის გა-
მო სურათს რომ ვერ უღებდა.

ერთმანეთს არ აცლიდნენ შთაბეჭდილების გაზიარე-
ბას.

— უკვე მოზრდილები ჩანან, — თქვა კასამ.

— შეიძლება ფრენაში ვარჯიშსაც ვუშუროთ!

— კი, კი, ირაკლი, ბახტურმა თქვა, ერთი უკვე ბედავ-
სო! დედა არწივი გამოჩნდა! — წამოძახა მანანამ.

— ემ ორბია! — გაეცინა ასმათს.

— ნახეთ, არწივი საიდან მოიღის! — სულ სხვა მხარეს
იყურება კასა.

არწივმა წრიულად შემოიფრინა, თითქოს მიდამო
დაზვერობა და ბუღის თავზე ჩამოუჯდა. დიდტანა მართვე
ფრთების გაშლით შეეგება, გაეხახუნა. მეორეს თვითონ

დევამ უბიძგა თავით. ამას თითქოს შეეშინდაო, ბუღეში ჩაჯდა, ჩაიმალა, მაგრამ დედა არ მოეშვა, წამოავდო.

ეს ამბები კარგა ხანს გრძელდებოდა, მაგრამ ბავშვები თავის ვერ აცილებდნენ.

ახლის რაღაც ფართუნი მოისმა. კასამ გამოიხედა გადაფარებულიდან. მათ ზემოთ უწარმაზარი არწივი იჯდა, ფრთებქვეშ თავმერგული. ბავშვებმა სული განაბეს. ისევე აფრთქუნდა ფრთები და მალე მოპირდაპირე ქარაფის თავზე გამოირიდა „კასას არწივი“. დაჯდა, თავი ფრთათშე შერგო და გაირიდა.

— დაიძინა, — თქვა მანანამ, — ვინ იცის, სადილის საშოვნელად რა ბრძოლა გადაიტანა.

დედა არწივი სადღაც გაფრინდა. უდღოდღ დარჩენილი მართევები ერთმანეთს ეძიებოდადგებოდნენ, შეფთქიადღებოდნენ, დიდტანა შეფრინდებოდა კიდეც, მაგრამ იქვე ჩაუვდებოდნენ.

ყვივლის ხმა გაისმა, დედა არწივი ბრუნდებოდა, კლანჭებში ლუისს ნაგლეჯი ეჭირა.

— რა მალე უშვია? — გაუკვირდა კასა.
რას დააბნენ მართევები დედის მიართმულ საჭმელს ხელად შესანსლეს და ახლა ნისკარტებს ისუფთავეებდნენ.

„კასას არწივმა“ თავი აწია, ფრთები გააბათქუნა. აფრინდა. ბუღეს თავზე უდლიდა, გაერიდებოდა, ისევე მობრუნდებოდა, არ ეშვებოდა, მერე თითქოს მობუზრდა ეს გამოუპასუხებელი წადი-მოდი, პირდაპირ ბუღისაკენ დავშვა და, ბავშვებს რომ ეგონათ, უშველებელი ფრთებით მთელ ბუღეს უფსკრულში გადაუტანესო, მოულოდნელად დიდტანა მართვე შეიმართა, შეფთქიადღა, შეფრინდა, ჰაერში გასრიალდა, მოზირებით კლდეზე ჩამოვდა.

მამალი არწივი ბუღეს აერიდა, მალა წავიდა, მართვის ჩამოუქროლა, წაუყვილა და ისევ წამოაფრინა. ახლა უფრო მალა შეფრინდა, უფრო მეტხანს გაძლო ჰაერში მართვემ, ბუღეში რომ ჩაფრინდა, სულ ჩაიმალა, თითქოს დაღლილობისაგან თავის წამოწყვეის ჩარა აღარა აქვსო.

დიდმა არწივებმა წყვილად სადღაც გაინაგარდეს. როცა წრიულად შემოფრინისას მოახლოვდნენ, მანანამ ფოტოპარატო ჩაჩაყუნა. დიდტანა ისევე ჩამოვლილი იყო. მეორე კი ნისკარტს ბრჭყალებზე იღესავდა.

ჯერ დედა არწივი გამოჩნდა, ჩამოვდა, ნისკარტი მერედზე გაიხ-გამოიხსოვა.

„კასას არწივმა“ ისევ ნაცად იღვოს მიმართა, მალე ტრიალებდა, ფრთებს აბათქუნებდა, ყიოდა, მერე ისევე პირდაპირ დავშვა მართვესაკენ, ფრთა ოდნავ წამოჰკრა. მართვე შეფრინდა, ფრთები კი გაშალა, მაგრამ სადღაც ქვევით ჩაიკარგა. დედა არწივი ყვივითი წამოფრინდა, ისევე თვალს მიეფარა.

მამალი არწივი უფრო მალა ავიდა და იქ დაიწყო ტრიალი.

ირაკლიმ მხარი გააკრა კასას, მარჯვნივ მიასხედა. დედა არწივი გვერდით მოკვეებოდა მართვეს, რომელიც აქეთ-იქით დაფრინით, წელ-წელა ზემოთ მოიწვიდა.

როცა ბუღეს მიაღწია და, როგორც იქნა, ჩამობდა, ალბათ ფსებრე აღარ ემორჩილებოდა, ყველამ შევებით ამოისუნთქა.

— ამ არწივების თვალთვალმა ბასტური სულ გადაგვაყიწა. — მანანა თოვლიანი მწვერვალისკენ შებრუნდა, — ნეტა, სად არის ამდენხანს?!

— რომემდე ვისხდეთ ამ ნამცეცა გადმოფარებულში, უმოძრაობისაგან მუხლებში დავისუფენით! — თქვა ირაკლიმ და წამოვდა, მაგრამ ვერ გაიმართა, თვდახსრილი ბილიკზე გავიდა. — გარკვევით მაინც უქტვა რამე!

— ეგ ისეთი კაცი ჩანს, შეიძლება დაბრუნდა კიდეც და ბაკანს მწყეშავს, — წამოვდა კასაც.

— დაბრუნდებოდა! — კვირი დაუკრა ასმათაც. — იქით და აქეთ იმ მწვერვალამდე ვანა დიდი მანძილია? მთავარია მშვიდობით დაბრუნება...

— მამ წავიდი! აქ სომ არ დავიტანებთ. ვი, ჯაბო! სახლსო, ჯაბო აქეთ მოდის! — მანანა თავქვეშ დავშვა და პირველი შეეგება ძალს.

ჯაბოს საყველურში ჰვალდი ქეონდა გაჩრილი. მანანამ გამოაძრო და თვლი გადავლო, მერე მოახლოებულ ასმათს წაუკითხა: „სუფრა გაწყობილია, გელოდებით!“ სუფრა გაწყობილია? ეს რაღაც გივის ნათქვამს არა ჰგავს, ბასტურიც იქ არის! — დაასკნა მანანამ და ბიჭები ააჩქარა, ან კი რაღა დააკვებდაო, სუფრის სხე-ეგებაზე მიმშლივ იგმძნეს და წყურვილიც.

გაშლილი პურ-მარილი, რასაკვირვებია, არავის დაუხვედრებია. ბასტურის გუდა და ირაკლის ზურგანათა ისევე ტოტზე ეკიდა.

ბატანები მოზირებით ძოვდნენ, გივი მათთან ტრიალებდა.

ხის ქვეშ დეკის ტოტებზე ბასტური იწვა, ზედ გივის ჯემპრი ეფარა, თათთან თოვლით სავსე ქუდი ედო, შიგსანახვროდ გამლღვალ თოვლში ორი ყვაგილი ყელყველოზდა.

მანანამ ტაში შემოჰკრა და იქვე ფსემორისმით ჩაჯდა.

— იცით, ეს რა ყვაგილია? ბასტურმა თვლი გაასილა.

— თქვენ გეკითხებით, იცით, რა ყვაგილია? არ ვიცი, აქ ჩანს ენახინ, ეს ედელვასისია, ედელვასისი!

ბასტური წამოვდა, მანანაც წამოაყენა, ქუდიდან ყვაგილები ამოიღო.

— ინებეთ!

— უღრმესი მადლობა! — თქვა მანანამ, ერთი ყვაგილი ჩამოართვა, მერე ბიჭის დამაშრულ-დასიხლანკებულ ხელებს მოჰკრა თვალი, სახე წამოიწონა და შებრუნდა.

კასამ შორს გაისხედა, გივი აქეთ მოდიოდა.

ბასტურმა მეორე ყვაგილი ასმათს გაუწოვდა.

ირაკლიმ ზურგანათა ჩამოიღო, ასმათმა მოსატული ლურჯი სუფრა ბალახზე გამალა და საჭმლის ამოღავებას შეუდგნენ.

კასა გივის შეეგება და არწივებზე დაუწყო საუბარი.

გივი უგულისყუროდ უსმენდა, კახას ზურგს უკან ვილ-
იას თუ რაღაცას უყურებდა დაძაბული.

— მანანას რა დამეპარათა? — შეეკითხა უცბად.

— მანანას? არაფერი... გასარბულია, პერბარეომი-
სათვის ახალ რევივით ნახს...

სუფრაზე საუბარი წამდუღუნე წყდებოდა, ვერ აბამ-
დნენ.

— ყოველი დღე ისეთი ამოუწურავი სისხარულითაა
სახე, რომ ხან ტირილი მომინდება სოღმე... — თქვა
მანანამ და თვალები დაწნა.

— ამინდი იცვლება... — წამოდგა კახა, — ბატკანს გაე-
ხედა, — ბატკანის გულს დადაიკადა, კომპალი აიღო.
თითქოს ნიშნის ელოდებოდა, გიგიც მამინვე წამოსტა.

ასმათი და ირაკლი სუფრის ალაგებას შეუდგნენ, მო-
რჩენილი სორისის ნაჭურები ჯაბოს დაუწყვეს, ეს დამატე-
ბითი ულუფაც მიირთვიო.

ბატკური და მანანა ადგილზე დაჩრნენ. ნაჩუქარი
ყვავილი ქურთუკის ზედა ჯიბის საღიღემი კიფობდა.
ბატკურს ეტყობოდა, დაკარულ-დამარული ხელები
აწუხებდა. თერმოსის ჭიქა ერთი ხელიდან მეორეში გა-
დაქონდა. ხალათის საყელის წამდუღუნე ისწორებდა,
მაგრამ ღიღებოდა აღარ ეკერა და ისევ და ისევ კარგა
ღრმად ედგებოდა, ცალი სახელო ჩამოხეული ეკიდა.

მანანამ თოვლიან მწვერვალს გახედა. ისეთი გრძნო-
ბა ჰქონდა, თითქოს უცბად გაიზარდა, ასაკი მოემატა და
საფიქრალიც მეტი გაუჩნდა. აი, ამ ბიჭმა, რომელიც გე-
ოლოგობაზე იყნებოდა, მოამედის შექმნა რომ განიზარაბა
და ფულის საშოვნელად ცხვარს მიაშურა, დღეს თავი სა-
ფრთხეში ჩაიგდო. რატომ?..

მიეღივართი, დაიძახა ასმათმა და მანანა ფიქრები-
დან გამოიყვანა. მანანამ ბატკურს ჭიქა ჩამოართვა, თერ-
მოსი მხარხარად გადაიკიდა. თავი გადასარა, თვალებში
ფიჭვის კენჭერობს უსწორა და ჯარასავით დაბზრილ-
და, ხელით თერმოსის იჭურდა. ცალი ფეხი ჩადრამებულ-
ში ჩაუვარდა, შეკვივლა და ჩაიკეცა.

ბატკურმა გახედა, რაკი არ დგებოდა, ახლოს მივი-
და და ხელი გაუწოდა. მანანა რისი ვაი-ფაგლანითი წა-
მოდგა, კრუსუნითა და ვიშივითი, ცალ ფეხზე ტუნუზა-
სტუნუვით გაჰყვა, მკლავზე ჩამოკიდებული, ხელი უფრო
არ ვატკინოო.

რა მიუვიდოდა, გაიფიქრა ბატკურმა და ბორცვზე ჩა-
მოსვა.

აკოვლებული მანანას დანახვაზე ასმათმა და ირაკ-
ლიმ მოირბინეს. მანანამ, კოჭი ვიტკინეო, უთხრა შეწუ-
ხებულ ასმათს.

ჯაბოც მოჰუნძულდა.

კოჭის სენენაზე ბატკური დაიხარა, შარვლის ტოტი
გადაუკეცა, ფეხსაცმელი გააძრო და ნატკენი ადგილი
ფრთხილად მოუსინჯა.

ვაიო, დაიძახა მანანამ და წახრილს მთელი ძალით
ხელი უჯიკავა, ბატკური კინალამ წაიქვა.

ჯაბომ შეიღრინა.

— ეს ვინა ყოფილა?! — თქვა ბატკურმა და ირაკლის
მიუბრუნდა, — დაუკავე ხელები!

სანამ მანანა აზრზე მოვიდოდა, ბატკური მის ნატკე-
ფეს ისევ მისწვდა, ცალი ხელი წვივზე მოკიდა, მეორე
ტერფზე და გამოსწია. მანანას ბუღაილისმავარი ხმა
აღმოსდა, მერე დედა, დედიკოო, აზლუქუნდა.

ბიჭები გაერიდნენ.

ასმათი ამშვიდებდა, ამოვარდნას სხვაგვარად არ ეშ-
ველებოდა. ახლა მორჩა ვეკო, აბა თუ გვერა, წა-
მოდექი, ისევ ისა არა უკვირებო.

მანანამ ზღუქუნი შეევივრა, თვალები მოიმშრალა
და ასმათის ხელზე დაყრდნობილი წამოდგა, ნაბიჯი გა-
დადგა, არა, რა სათქმელი და სასხენებელი იყო ეს ტკი-
ვილი წყნადმდებოდა. ასმათს გაუღმა, ფეხსაცმელი ჩა-
იცვა, შარვლის ტოტი გაისწორა, მოშორებით სუფრით
მდგარ ბიჭებს გახედა.

— ხალხურ მედიცინას ვაფასებ... ვაფასებ კი არა, ვა-
ღმერთებ, ვერ მართო მწვანე აფთიაქი რად ღირს! სხვა
არა იყოს რა, მეც აქმიძიებების სისხლი მირევიო... —
თქვა სხამაღლა.

— გამოიღარა? — შემობრუნდა ირაკლი, ბატკური არც
განძრეულა.

— იმითან მაინც არ დამაბეზლო... — სთხოვა მანანამ.

ირაკლიმ ხელი აუღო და გაიჯიგმა. მერე ფიჭვს ტო-
ტი ჩამოთავადა, გასხაბა, გაასუფთავა და მანანას მიაწო-
და, ამას დაეყრდენი, ნატკენ ფეხს ძალას ნუ დაატან,
კოჭს მოუფრთხილდიო

— მანანა... — სახელით პირველად მიმართა ბატკური
მა.

მანანა გააკვირვებული შედგა.

— ჩემს ფიჭვებს... ფიჭვი, ცხვარი და მთა თუშეთის
სიმაღლო! ფიჭვებს არაფერს უტოვებ?..

მანანამ შარვლის ჯიბეში მოისინჯა, მერე — ქურ-
თუკის; უცბად თმაზე იტაცა ხელი, თმის სამაგრი წაძრო,
ფიჭვის ნორჩ ტოტს შემოაპლო და საეტი გაატკეცუნა.
„მწველით, ჩემო კარგებო!“ აღარც მოუსხედავს, პირ-
დაპირ ბილიც დაადა.

როცა გიგიმ თვალი მოჰკრა თმაგამოლილ მანანას, სა-
ხე როგორღაც ტკივილიან-ღმილიანი ვახვბო, თავის-
თვის აბუტბუტდა. კახა ახლოს მივიდა, უხრი დაუღლო:

მოზარდსავით გავივლო, მანანა, თმები,
შენი კისკისი აღარ ისმის, შეძრულან თმები...

ბინაში მისულ ბავშვებს თავსება ფეხდაფეხ მიჰყვა.

VI. ჭეშუღე დაწერილი ბარათი. რა ყოფილა მთა?!

მათს არყოფნაში ცხენის ჯვრი მოერეკათ, უზადანე-
ბად შეერული მატყლი და უჯვე შემარებული ყვავილის
კვერთხი სახეც უხედები ომაღლოში გადაეჯვანათ. ჩარ-
დხის თითქმის გამოცხადებულნი დახვდით, ყვავილის
ერთი მწკრივი დატეოვებინათ.

აიფიქრე დღემი მეცხვარეობის ცხენის მეორედ ბარს-
ვას უღდა შესდგომოდნენ, კოხტა და იასონი ახლავე თა-
დარიგს იჭერდნენ. ბავშვები რომ ბინაში დაბრუნდნენ,
ორივე საჩენში დახვდათ, უზარმაზარ მკარბლებს,
რომლებსაც დუქარდებს ეძახდნენ, ამოწმებდნენ, ლეპა-
დნენ, ფხას უსინჯავდნენ, წესრიგში მოჰყავდათ, ქონით

პოხვადენე, ნესტით არ ჩაიფანგოსო. ბარათს სწერდნენ პენსიაში გასულ მეცხვარეებს — გამოდილდ მკრეჭავებს, ცხვრის პარსავაში ამა და ამ დროისათვის რამდენიმე დღით მოვეხედეთ-მოგვეხმარეთო, სისოვდენე.

გახმად შეგვიანებულზე დასდენენ.
— ისაონ, მამ, ხვალ ვებტერინარებს ველოვებით, არა?!
— იკითხა კოსტამ.
— ეგრე უქვამთ, ხუთშაბათს კოსტასთან გადავალთო.
— პოდა, წერილი მფრინავს გავატანოთ.
— შეველმფრენით სიმ არ მოვლენ? — ყური ცქვიტა მანანამ, რომელსაც მთელი საღამო ხმა არ ამოუღია.
— სხვაგვარად ეგენი არ დაბძანდებიან! — ჩაიცივნა ისაონმა.

— ომალომდე გავყვებით... — მიიღო უცაბედი გადაწყვეტილება მანანამ, ბიჭებს მერედა გადასვდა, წინააღმდეგობა არავის გაუწევია. ასმათი ხელით შეაჩერა, არაფერი მითხრაო.

— თუ მაინცდამაინც არ დაიშლი, გავამზავრებთ, — თქვა კოსტამ, — ნება თქვენია.

ზანტური მამინეგ წამოდგა, კეთილი მგზავრობაო, უთხრა ბავშვებს, დიასახლისს ვახშამზე მადლობა მოახსენა, ყველას ძილი ნებისა უსურვა და გავიდა.

ამის შემდეგ მისთვის თვალი აღარ მოუკრავთ. დილით, როცა მანანამ გაიღვიძა, ნახა ტანბურტზე, ხადაც მისი ტანსაცმელი ეწყო, შავი ფიჭალის სიბი მიეყლებინათ წარწერით: „სკოლას რომ დაგამოაგრებ, თბილისში ჩამოვალ და... მოგმეძინა“.

— ამასაც შესხედე! — წამოიძახა ასმათმა.
ფიჭალის ყორეზე სურათი ეკიდა, — მანანას გვერდზე მიბრუნებული თავი.

რამდენიმე წუთის შემდეგ ისევ ისეთი მანანა, როგორსაც ბიჭები გუშინდლამდე, გუშინწინამდე იცნობდნენ, გაცხარებული ამბობდა:

— წარმოვიდგენიათ?! იცოდა, ამხელა ლოდ-ბარათს უბეში ვერ ჩავიდებდი... უბეს ვინ ჩივის, თანაც კი ვერ წავიღებ... ეს რა გამიკეთა?!?

გამოსავალი ისევ გვიმ იპოვა, სიბი ნათელ ადგილზე მიაყუდა.

— გადაულე სურათი!
მანანა ადგილზე შესტა.

— ვი, ვიცი! რა სულგრძელი ყოფილხარ!..

შეუღლმფრენი ბინიდან მომორებით მოსწორებულ ადგილზე დაეშვა. ვებტერინარებთან ერთად გეოლოგებიც გადმოვიდნენ. ბოლოს მსუქანი კაცი გამოჩნდა. კახა მისკენ გაქანდა.

— ზურა ბობია, გამარჯობათ! დედაჩემისა ხომ აღარაფერი გაგივიათ?

— კახა, გენაცვალე, თბილისში აღარ ვყოფილვარ, შენი ბარათი კი გავაგზავნე, ვერეფრობით თელავამდე მიეფრინავთ და ვბრუნდებით, ვფიქრობ, ამ კვირასაც ასე გაგრძელდება, სანამ საფრენი ამინდებია. შენ, გეტყობა, კარგავდა ხარ!

— ომალომდე გავცივოლივით? — შეხედა კახამ.

— გაემზადეთ! — მოკლედ მოჭრა ზურაბამ.

კახამ მეგობრებს ხელით ანიშნა, მოლოთო, თვითონ კოსტა ანთაიქსთან მივიდა მადლობის სათქმელად და დასამშვიდოებლად.

მანანა ასმათს გადაეხვია.

ზურაბი გეოლოგების ახალ ჯგუფს აგულიანებდა:

— აბა, თქვენ იცით, წარმატებებს გისურვებთ! ოქრო-ვერცხლი აქა-იქ არ ყრია... არა უშავს, მაინც იპოვით, თქვენ რა დაგეგმავლებათ! ხომ გავიგონიათ, ეძიებდეთ და პპოვებდეთ... ეძიეთ, ეძიეთ! ა, ბავშვებიც უკვე ეძებენ.. რას? ლურჯ ფრინველს, თეთრ ვეშაპს, თეთრ ყვავს, თოვლის კაცს... ძიებთვია სიცოცხლის არსი.

შეუღლმფრენი მადლა ავიდა, პირიქითის ხეობას დაკვდა ჩადმისაკენ აიღო გეზი.

ყველა მიჩუმდა, მანანაც კი.

კახა უსმომოდ კმაყოფილი იყო ცხვრის ბინაში გატარებული, შთაბეჭდილებებით სავსე ორი დღით, და სპერთოდ, მთლიანად ამ ზაფხულის არდადეგებით. უსაროდა,

რომ უამრავი მასალით დატვირთული წარსდგებოდა მხარეთმცოდნეთა თუ ეთნოგრაფთა წინაშე.

მიანიც რა ყოფილა მთა?!. კახა ფიქრებში ჩაიძირა...

როცა ტელევიზორში აყრილ თუშეთზე გადაცემის უყურებდნენ და დედა, რომელსაც ბავშვობის ყოველი ზაფხული აქ ჰქონდა გატარებული, ლამის იყო, ხმამაღლა ატირებულყო, უკვირდა, რა ემართებაო. ასლა თანდათან უფრო ესმის დედისა... მთას სხვა მაგნიტი ჰქონია... მთამ თუ მიგიზიდა, ადვილად ვეღარ მოეგლიჯები... ყოჩად და ვაში იმ ერთეულებს, ვინაც ვერც უგზოობამ, ვერც უკეთესად ცხოვრების სურვილმა ვერ დაძრა მამა-პაპათა ადგილებიდან, ბოლოსდაბოლოს სომ ყველაფერი თავისით მოვიდა და მოდის თუშეთამდე, რადგან ყველა მიხვდა, რომ მთა მარტო ლამაზი ფონი არაა ქვეყნისათვის.

კახა გრძობს, რომ მთამ მთელ მის არსებობაში ძირეული ცვლილება მოახდინა, რაღაც დიდი და მშვენიერი შესძინა.

ასლა ნამდვილად ჰკონია, რომ უკვე იცის, რა უნდა გააკეთოს სვალ, ზეგ, გაისაღ... ისიც ხომ ეძებს?!. რა კარგად ამბობს ზურა ბიძია, ძიებაშია სიცოცხლის არსიო!

ერთ დღესაც არ ჩაუვლია უქმად, ყოველ დღეს რაღაც ახალი მოჰქონდა და მოაქვს, თანდათან ავსებს, ამაღლებს, აახლოებს იმ ადგილთან, რომელიც რამდენიმე წელიწადში მყარად უნდა დაიკავონ კახამ და მისმა თანატოლებმა, რათა მათ არსებობას, მათს ამქვეყნად მოსვლას გამართლება მიეცეს.

— კახა, კახა! — უჯიკავა მანანამ და ფიქრებიდან გამოიყვანა, — ჩვენი ლამაზი შენაქო!

შენაქოს სხენებაზე ჯაბოხანემ წამოიყვება.

შვეულმფრენი ომალოს მინდორზე დასაჯდომად ეშვებოდა, მარცხნივ კი, ღრმა სევის გადაღმა, მთებს შორის ამოხილულ გორაზე თუშეთის უმშვენიერესი სოფელი შენაქო შეფენილიყო.

ს ა გ უ რ ა მ ო ს
ღ ა შ ე

საგურამოს ცას,
ერცელს და ლილიანს,
უვარაყუბლა მთვარე თეთრ კულულს.
და იმ წყნარ ღამით
დიდი ილია
ჩაფიქრებული ისმენდა ურმულს.
ისმენდა ბუერჯერ გაგონილს, მაგრამ
იმდამინდელი სხვა იყო მაინც, —
მას ჰქონდა ნუში ცრემლების გემო,
ვით აღზევანით მოტანილ შარბლს;
მას ჰქონდა რაღაც მეტი მსგავსება
ჭართლის ცხოვრების ნისლიან ფერთან,
იყო ღამე და სივრცეს ავსებდა
ფარაჯიანი გლენსაკის სევდა.
აღბათ თუ იგარბო მეურმის გულმა,
ვით საკუთარი წუხილი მწარე,
აღბათ თუ მისწვდა ბუნების გემანს,
რომ იმ წყნარ ღამით,
როდესაც მთვარე
საგურამოს ცას,
ერცელს და ლილიანს,
უვარაყუბლა ღრუბლის თეთრ კულულს,
დიდი ილია,
ბრძენი ილია
უკანასკნელად ისმენდა ურმულს.

ზ ა ვ რ ა

რიკრეაია.

ბილიკ-ბილიკ

მოშავავ ჩემი შავრა ცხენი,
გვისმობს ლურჯი იალაღი,
მალაღი მთის დამამშვენნი.

- ჩემო შავრა, შენ ამ ზაფხულს

გალაღდები იალაღზე,

ვაგაოცებს ჳიუნების,

მყინვარების სილამაზე.

გორით გორზე,

სერით სერზე

ინავარდე მთის ფრინველად,

იბალასე, აჳაშნიკე

წყაროები ციციცივლა.

შენ გეჭნება შერიაც, ჳერიც,
თოსარიკო თვალციციმიავ.

...ბილიკ-ბილიკ,

მალაღ-მალაღ

მიშავავ ჩემი შავრა ცხენი,

გვისმობს ლურჯი იალაღი,

მალაღი მთის დამამშვენნი.

ძ ა რ თ უ ლ ი ზ დ ა ვ რ ა ე ბ ი

„ასფურცელა“,

„წიქარა“,

„სუთკუნველა“,

„ციხკარა“...

ჩემი ყრმობის ლამპრები -
საყვარელი ზღაპრები.

...ოჲო, არა იყო რა...

გზაზე შორგვი მოგორავს,

უკან შოსდევს ჳაბუკი,

უმიშარი, ჩაუქი;

გზაწერილები გაღია

ღა ჰა,

ტყეში გაღიად

გაკრთა კოშკი მალაღი.

კოშკში მშუთუნანავი,

ტანაღი, ვით აღღვის სე,

ვლოღება თავის მსხნელს...

...ღრიალებუნ დევები

(მთა ღა ბარი ჳანზარებუნს),

ამირანის ტევებით

ღასცემით თავზარი...

სარობს წიტო-მიორა,

აღარ მოსთქვამს კანკალით, -

მონაღრემ მელია

მოაშორა მზაკვარი...

...ბედს ეწია ხიშმარა,

ომოღი ღა მართაღი;

შურით გულზე გამსკღარა

ავი დღინაცვლი...

პოი, კარგო ზღაპრებო,

ყრმობის დღეთა ლამპრებო,

ვინ მოთალოს, რამდენი

ტბიღი წუთი მანუქეთ,

სულში, გულში რამწელა

შუქი შემომამუქეთ!

რწმენა გამომავოღეთ

მეც სიცოცხლის ბოლომღი,

რომ სიკეთის ლანჯარით

მოისრება ბოროტი.

ტ ა ვ ა ბ ი

ტყეში ვარ. ჳარი

მაკრავს სტების,

ჩემს წინ, ფღატეზე,

სველებ-სველებით,

ფერღაწმენიღი

ჩამორბის დღე.

ავეურებ ცისკენ

აპყრობილ სველებს

მუნის და წიფლის,

ვერხვის და თელის, -

ლოცვად ღამღგარა

უღრანი მთელი.

ნეტავ რას მესთხოვს

ზეცას მოწყალეს

ავერ ეს რცხილა,

ან ის მოცხარი?

მესმის მართოღენ

წყნარი ბუბუნი,

მხოლოდ ღა მხოლოდ -

ბუბუნ-ღუღუნო,

ო, როგორ მინდა,

ასლა ჩემს სმენას

გაეგემოღეს

სტების ენა!

კიდევ უფრო დამშვენლები
თვალტანაღი,
ფიცხი,
მალაღი.
პირის ჩასატკბარუნებლად
ამოვტიან სშირად მართლს.
ველმოღერღილ ჳამორისთავის
მოვითიმბავ ბლომად თივანს,

«იუ კოჟინისტი ბჭვის სსრკ»

ნუნეა ახანაია

თავა დაბადის უთაო

მარუაშვილების ოჯახში ოთხი მამაკაცია — უშანგი, იგივე უჩა (დაბადებულია 1929 წელს), მისი ვაჟები პეტრე (1958), თენგიზი (1960) და პეტრეს ვაჟი, პაპის სენია უჩა (1986).

ოთხთაგან სამი — მეფოლადე, მეოთხე...

იშვიათი როლია, შვილი მამის პროფესიის რომ აირჩევს ხოლმე, მაგრამ ორივე ვაჟი მამის გზას გაჰყვეს, არტუ იყ ხშირი შემთხვევა გახლავთ. თანაც აქ მეფოლადის პროფესიაზეა ლაპარაკი, ერთ-ერთ უმძიმეს და ურთულეს, მაგრამ, ამავე დროს, ერთ-ერთ ყველაზე უფრო სანატრესო და ვაჟკაცურ პროფესიაზე.

— არ მახსოვს, ოდენმე მამაჩემს ჩემთვის ეჩინინოს, გინდა თუ არა მეფოლადე გახდიო, — გვიამბობს პეტრე და მისი ნათელი და სერიოზული მზერა ნათქვამში დაიჭვევს უფლებას არ გვაძლევს. — უბრალოდ, როცა უნ სახეზე ლიბილგაღაფენილი დაბრუნდებოდა (ასე ეკ ხშირად ხდებოდა), ვიცოდით: იმ დღეს მის ცვლის ახალი გამარჯვება ჰქონდა მოპოვებული.

— ასეთ დროს მე და პეტრე ერთმანეთს ვასწრებდით, არა მე ჩავა-

ბარებ მამას გაკვეთილს და არა მეო, — იცინის თენგიზი. — მეტისმეტად მკაცრი არასოდეს ყოფილა, მაგრამ ჩქაროსნულ და მაღალხარისხოვან დნობას რომ ჩაატარებდა, იმ დღეს გაცილებით მოშობიერი ხდებოდა.

ბავშვს მოვლენის ანალოზი უჭირს, თორემ მის თვალს არაფერი გამოეპარება და ბიჭები ქვეშეწევულად ხვდებოდნენ, რაოდენ დიდი და ყოველისმომცველი შრომაში გამარჯვებით მოპოვებული ბედნიერება.

— რა ჰქენი, უჩა, რამდენ საათიანი დნობა გაუშვი დღეს? — დედასაც აინტერესებდა მეუღლის საქმიანობა და ვიდრე სადილის სუფრას გაშლიდა, უსათუოდ გამოჰკითხავდა ხოლმე უშანგის იმდღევანდელ ამბებს.

მამის გამოცდილებაზე წიგნი დაწერეს...

მამის პორტრეტები გაზეთებში დაიბეჭდა...

მამის ჭილღო ჭილღოს ემატებოდა...

— ეცენი უშანგი მარუაშვილის ბიჭები არიანო, — უთითებდნენ ძმებზე, — ჰო, სწორედ იმ მეფოლადე მარუაშვილისო...

ჰოდა, ჯერ კიდევ სკოლა არ ჰქონდათ დამთავრებული, გულში რომ ამოიტყვს, მამის კვალს დავადგებიოთ.

ოცდაათი წელი იმუშავა ბატონმა

უშანგიმ მეტალურგიულ ქარხანაში საშუალო სკოლა ძველისძველ ნაქალაქარში, ახლანდელ სოფელ სკანდელში დაასრულა. 1954 წელს დაამთავრა თბილისის მეტალურგიული ტექნიკუმი და რუსთავის მეტალურგიული ქარხნის მარტენის საამქროში მეფოლადის ხელშემწყობად დაინიშნა მუშაობა. მეფოლადეს სამი ხელშემწყობი ჰყავს. ახალგაზრდა მუშა მათ შორის მალე გამოირჩინათვი მუყაითობითა და საზრიანობით, ამიტომ ჯერ მეფოლადე გადაიყვანეს, მერე — ისტაბლე, ბოლოს კი ცვლის უფროსად დაწინაურეს. არ უნდოდა ცვლის უფროსობა უშანგის, უშუალოდ ცეცხლთან და გამანარ ლითონთან ბრძოლა ერჩია,

უშანგი მარუაშვილი. 1958 წ.

მაგრამ პარტიამ დაავალა და ისიც დათანხმდა. ამ დროს უ. მარუაშვილის სახელი უკვე მთელმა ქვეყანამ იცოდა. აი, მისი შრომითი წარმატების ერთი მაგალითი: მარტო 1958 წლის პირველ ოთხ თვეში ჩქაროსნული მეთოდით ახალგაზრდა მეფოლადემ გეგმის გადაჭარბებით გამოუშვა 821 ტონა ფოლადი, ანუ იმაზე მეტი, რამდენიც იმავე, მე-2 მარტენის ლუშელზე მომუშავე დანარჩენმა სამმა მეფოლადემ.

— ოცდაათი წელი ცოტა არ არის, — გვითხრა ბატონმა უშანგიმ. — ზოგი სასიკეთო რამ მეც გაუკეთე

რუსეთის კომუნისტური ფლავის კომუნისტები

ქვეყნისათვის, მაგრამ ყველაზე დიდ სიკეთედ მიანიც ის მიმაჩნია, რომ ხალხს და ქვეყანას ორი მშრომელი პარტიისანი ვაჟები გავეზარდო.

მართლაც-და, მამას შეუძლია იამაის თავისი ვაჟებით.

პეტრემ 1975 წელს დაამთავრა საჭაროვლოს პოლიტექნიკური ინსტიტუტის მეტალურგიული ფაკულტეტი. ჯერ მუშად მუშაობდა მარტენის საამქროს მექანიკურ სახელოსნოში, მერე საღებველი მაღის ისტატად გადაიყვანეს. 1979-1984 წლებში მარტენის საამქროს კომპაგვირის კომიტეტის მდივანი იყო, ხუთი წლის განმავლობაში თავაჯობდა 350 კომპაგვირებს. ამჟამად ამავე საამქროს მეორედ ბრიგადის ცვლის უფროსია. უფროსია, მაგრამ, როგორც ქარხნის კომპაგვირის კომიტეტში გვითხრეს, „ჩემებში ხელმძღვანელობის ვერაოდეს ნახავთ, ხშირად ნიჩბითაც მუშაობს სხვებთან ერთად“.

შარშან დაკოლმედილა. ნინო, მისი მეუღლე, ექიმიდა, ბავშვთა პოლიკლინიკაში მუშაობს, მეფოლადეთა შეიღობის ჯანმრთელობაზე ზრუნავს. წლებულს ვაჟი შეეძინათ, უჩა დაარქვეს, სახელოვანი პაპის სახელი...

— მე და მამა ერთმანეთს ვგავართ, — ამბობს პეტრე, — აღნავობითაც, ხასიათითაც, მაგრამ თენგიზი რომაა... ჩემი ძმობით არ ვამბობ, მაგრამ თუკი ვინმეს ნაღდი მეფოლადე ჰქვია, თენგიზი ერთი იმთავანი გახლავთ...

თენგიზმა მხრები აიჩჩია, ოდნე გაწითლდა.

— მე რა, ისეთს არაფერს ვაგებებ, — ხმადალა თქვა: — იმას ვაგებებ, რაც შემიძლია. მამაჩემს ნახევარი ძალით მუშაობა არ უსწავლობია ჩვენთვის. დედა ასე გვასწავლიდა — მეფოლადეობა ყველაზე საპატიო პროფესიაა, იქ მხოლოდ პარტიისანი კაცები მუშაობენო. თუ კომუნისტი გქვია სახელად, გულისანდ და პარტიისანდ უნდა იზომო...

— თუ კომუნისტი გქვია სახელად... — გავიმორე მე. — ეს შოთა ნიშნაინიძის ლექსის, „კომუნისტების“ სტრიქონია...

— დიას, ვიცე, — გადიომა თენგიზს. — მე გვონია, ეს სტრიქონი პოეტმა მეფოლადეებისაგან იესხა...

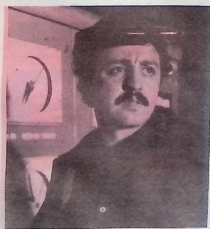
თენგიზი 1978 წლიდან მუშაობს ქაბანაში. 18 წლისა, იგი ყველაზე ახალგაზრდა მეფოლადე იყო საბჭოთა კავშირში. მან, საქართველის ალექსი XXXII ყრილობის დელეგატმა, ყრილობის გახსნის დღეს 5 საათსა და 25 წუთში (ნორმა — 8 საათი) გამოუშვა მაღალხარისხიანი ნაღობი. ზუსტად ასეთივე შრომით გამარჯვებით აღნიშნა საქართველოს კვ XXVII ყრილობის გახსნაც.

— ერთ-ორჯერ ყური მოვკარი, ასე ამბობდნენ: თენგიზი ასეთი წარმატებით იმტომ მუშაობს, მამა ეზმარებოთ, — ჩაიღიმა ბატონმა უშანგიმ. — ისეთი მეფოლადეც მინახავს, ლუმელის ქვეშ რა ხდებდა, არ

იცის, ეგ კი, ჩემი თენგიზი, დღეში ცხრაჯერ შემავარდნა ლუმელქვეშ — ეს რა არისო, იმას რა ჰქვიაო, აქ რა ხდებო... ხუთი თითივით შემსწავლა ყველაფერი. ჰოდა, თუ საქმე იცი და გარჯა არ გეზარება, წინ რაღა დაგედება!

ბატონმა უშანგიმ თვითონაც კარგად იცის და, მეფოლადეობასთან დაბევრ სხვა სიცოცხლის ერთად, ილიას ბრძნული სიტყვებიც ასწავლა ვეიშვილებს: — „ცოდნა ანთებულ სანთელსა ჰგავს: ერთს სანთელზედ რომ ათას სხვა სანთელს მოუყიდი, სანთელს იმით არც ალი დააყვლიდა, არც სინათლე, არც სიცოცხლე. პირიქით, იმატებს კიდევ, რადგანაც ერთის მგებრი ათასი სხვა სანთელი იმასთან ერთად დაიწყებს ლაპლას“.

ამიტომაცაა, რომ პეტრე და თენგიზი უშურველად უზიარებენ თავიანთ ცოდნასა და გამოცდილებას უმცროს ამხანაგებს, პრაქტიკანტებს, მე-3 პროფტექნიკური სასწავლებლის თუ საშუალო მე-20 საშუალო სკოლის მოსწავლეებს. ამ სკოლასთან მარტენის საამქროს მჭიდრო მეგობრული ურთიერთობა აქვს. პიონერები და უფროსკლასელები ხშირად მოდიან ხოლმე მეფოლადეებთან, თვალს ვერ აცილებენ გამაზნარი თუკის ჩამოსხმისას ავაშკაშუმულ ათასობით ჰაწია ვარსკვლავს, თვალისამჭრელი ალით განათებულ მოგუგუნე ლუმელებს, ზღაპრულ

თენგიზი
უზარადაბადაა
ქმისთვის.
ნიშნაინიძის
ჯარტის
სახარტისა.

თამარსაღლი
წუთი
და —
ქმის
პრტისა
პრტისა.

დევეუ უფრო დიდსა და მძლავრ ხილურ ამწეებს, ცეცხლოან და ფოლადთან შეჭიდებულ ადამიანებს. უმარავი შეკითხვა ებადებათ, ყველაფერი აინტერესებთ, ყოველი დეტალი, ყოველი წვრილმანი. დაუზარებლად, ხალისით პასუხობენ მათ პეტრეც, თენგიზიც, ახალგაზრდა პრაქტიკანტი გიორგი რეხვიაშვილიც (რომელიც მე-3 პროფტექნიკურ სასწავლებელში ეუფლება მეფოლადის რთულ პროფესიას), სხვებიც...

ცალმხრივი როლი მარტენის საამქროსა და მე-20 საუწულო სკოლის მეგობრობა. მეფოლადებიც ხშირად მიდიან ხოლმე სტუმრად ჰიონერმოსწავლეებთან, ესაუბრებიან პროფესიებზე, აწყობენ ერთობლივ ლაშქრობებს, ექსკურსიებს, ლიტერატურულ საღამოებს, კონცერტებს,

რუსთავის მეტალურგიული ქარხნის პროდუქცია მსოფლიოს ათობით ქვეყანაში იგზავნება. სოციალისტური თანამეგობრობის ქვეყნებზე აღარას გამობ, მარუაშვილია მიერ გამოშვებული ფოლადისაგან დამზადებულ მილებს შეხედებთ ირანსა და ავღანეთში, ტუნისსა და ეთიოპიაში, ლაოსსა და არგენტინაში, ინდოეთსა და იემენში, ერაყში, თურქეთში, ლიბანში, მოზამბიკში, ნიგერიაში, — ერთი სიტყვით, დედამიწის თითქმის ყველა კუთხეში.

მეორე წელია, უშანგი მარუაშვილი პენსიაშია. თუმცა შინ როდი ჩაიკეტა, ისევ მუშაობს, ისევ ახმარს ხალხს თავის უშრეტ ენერჯიას.

— მინც მეფოლადდ ვთელი თავს, — ამბობს ჩაფიქრებული, რას იხამ! წლებს თავისი მიაქვთ!

სამაგიეროდ, ორი კომუნისტო, ორი მეფოლად მარუაშვილი კიდეც მუშაობს დღეს ქარხანაში. ისინი არ შეარცხვენენ მამის სახელს, მეტ სხივსაც შემატებენ მის.

მერე პატარა უჩა მარუაშვილის ჭერიც დადგება.

ერთი სიტყვით: ოთხი მამაკაცია ამჟამად მარუაშვილების ოჯახში — ოთხი მეფოლად.

საშლის უფროსი — ამბად მარუაშვილი სელმპროტანს.

კიდევ მართი მეფოლადი ირადება მარუაშვილთა ოჯახში — პატარა უჩა.

ვიტორინებს. მარტენელები მხარში უღვანან სკოლას, ყველაფრით უმართავენ ხელს, ამარაგებენ მიღებით, თუნუქით, საღებავებით, ეხმარებიან სტენდების მოწყობაში, ურემონტებენ ინვენტარს, მიმიდინარე წელს უკვე გაუკეთეს გათბობისა და წყალგაყვანილობის კაბიტალური რემონტი. მოკლედ, ერთი ოჯახივით ცხოვრობენ, სწავლობენ და შრომობენ უფროსები და უმცროსები.

ქადამიანებს ბევრი რამ ვაქვს კულიად მოსაგონარი და მეც უნკველიო სიბოხსა მგერის გასხენება იმ დღისა, როცა ვერნად „პიონერის“ რედაქციაში პირველად მოვიდა გამოიწინილი ქართველი პოეტი პაოლო იაშვილი.

ოცდაათიან წლებში მთელი სიმწეებით დიხსვა ახალი, საინტერესო საბავშუო წიგნის, საბავშუო მსატერული ლიტერატურის შექმნის საკითხი. მწერალთა მთელ რიგ თავყრილობებზე, საგაზეთო სტატეობში აღინიშნებოდა, რომ საბავშუო ლიტერატურის არსებული დონე ვერ ამეყოფილებდა ნორმ მკითხველთა გაზრდილ მოთხოვნებს, რომ საპროიო იყო ჩვენს გამოიწინილ მწერლებსაც მოეკიდებინათ ხელი ამ მეტად საპატიო საქმისათვის, მოზარდთათვისაც შექმნათ იდეურად გამართული, საინტერესო წიგნები, სწორედ იმ სახეში „ლიტერატურული გაზეთის“ (მაშინ ასე ერქვა გაზეთ „ლიტერატურულ საქართველოს“) რედაქციაში შემთხვევით შევსვდი წვეს საყვარელ პოეტს პაოლო იაშვილს, იგი ადრეც ხშირად მენახა. საოფარ შთაბეჭდილებას ანდენდა — რაინდული გარეგნობის, ასოვანი, ლაღი, დმერთკაცივით დადიოდა თბილისის ქუჩებში, მეზნეზბარე სიტყვებით გამოდიოდა პოეზიის საღამოებზე, მომსიბობლავდ კითხულობდა საკუთარ ლექსებს.

— ამას თუ იცნობ? — ჰკითხა რედაქტორმა და ჩემზე ანიშნა. პაოლოს ვაგლიმა, ვინცნობ, მიუუგო და ნასკვად ზუმრობით დაუმატა, — როცა გაზეთებში „კომუნის-

დავუბება

— არცერთი შედღობა არ არის, — უთხრა მასწავლებელმა ბიჭუნას, როდესაც საშინაო დავალება შეუმიწმა. — ოღონდ ნუ დამიბოლავ, მამაშენს ვინმე დეხმარა?

კომპოზიციური პოლიტიკა

ტსა" და „ახალგაზრდა კომუნისტები“ წავიციისუ წერილები „მეტი უკრძალუბა საბავშვო წიგნს“, გეფიცებით, პირველად ჩემს სიცოცხლეში, ვინა-ნე, რომ საბავშვო არაფერი მქონდა დაწერილი, იქნებ, ერთი წიგნურტი მეც მომწვედნოდა...

„ლიტერატურული გაზეთის“ რედაქტორი თავად კრიტიკოსი ვასლ-დათ — წიგნურტები თუ გენატრება, არ დაეზარდებო, —სწრაფად შიკვე-ბა პოეტს. — გაანანი, წიგნურტს ვინ გეგვრავს, — ვაისუშრა პაოლმ. ცოტა არ იყოს, გავანაწყენდი, რად-გან პაოლოს „წიგნურტები“ ჩემკენ იყო მომართული. ის იყო, უფროს-სუმტროსობის ზღვრის გადაღალსას

ვაპირებდი და პასუსიც უკვე მზად მქონდა, რომ პაოლო მე მომიბრუნ-და, გამომტყვევებდა უკვე შეცვლო-და — საქმიანი იერი მიყოლ. წმადმა-და, თითქმის ჩურჩულით მითხრა, — მე უკვე ვწერ საბავშვო პოემებს, ალბათ მალო დავამთავრებ და სა-ბავშვო წერნალსაც მოვართმევთ.

ამის შემდეგ არ გასულა ორიოდე თვე და იანვრის ერთ სუსსიან დღეს ეურნალ „პიონერის“ რედაქციაში მო-ულდინდად გვეტტურბა პაოლო ია-შვილი. მაშინ საბავშვო წერნალებს რედაქციები ერთ გუჟუმებულ დარა-ბაში ვიყავით შეხიზნული. დარაბა ფანერის კედლით იყო გატისრული, ძალიან დაბალი ჭერი მქონდა, ვიწ-რო კარი... როგორც მოლანდებმა, ისე გამოგვეხანდა რედაქციის და-ბაღ, ვიწრო კარში ასოვანი, ბუჭვა-ნიერი პაოლო, ძლიერ-ძლივობით შე-მოვიდა და ღმილით დაიწყა:

— ეს რა კარია? ეს ჩვენი მაღალ-მაღალი საბავშვო პოეტები — გიორ-გი ქუჩიშვილი და არის ონელი რო-გორღა ეტყვიან ამ კარში?

სტუმრი დასვეული ქაღალდები ეჭირა. შევეკებეთ, სკამი შეთავა-ზეთ. იგი არც დაშეჯდარა, იღვა და საღისიანად, მეგობრულად გვესაუბ-რებოდა.

— ორი საბავშვო პოემა მოგიტა-ნეთ, „ოთარ შოფერი“ და „მედვას ლე-კვი“. შევეცადე, იუმორით დამეწერა, ბავშვებს უყვართ იუმორი, კიდევ მაქვს ჩაფიქრებული ზოგი რამ, ალ-ბათ, მოკლე ხანში კიდევ მოგაწე-დით ასაღ ლექსებს და პოემებს.

ეს იყო 1936 წლის იანვარში. გა-რთი თოვდა, თეთრად ბარდნიდა. პა-ოლო კი გაზაფხულივით შემოვიდა ჩვენთან, მზიარული, ხალისიანი და

სითბო, სილაღე, ფერთა სიუხვე შე-მოიყოლა. „მედვას ლეკვი“ ეურნალ „ოქტომბრულის“ (ასლანდელი „ილი-ლა“) რედაქციას გადასცა, „ოთარ შოფერი“ კი ჩვენ რედაქციაზე. ეს პო-ემა იმავე წელს, იანვრის პირველ ნომერში დაბეჭდა ეურნალ „პიო-ნერში“, შემდეგ ცალკე წიგნდაც გა-მოიცა. გამოჟვეენების დღიდან იგი ყველა თაობის ნორჩ მკითხველთა-ვის საყვარელ წიგნად იქცა. პოემა საღისიანად იწყება:

„მოიტანა მამამ ატო, უბნზინო და უნავთო, გრძელი არის, ჭრელი არის, სავზაო და სააღმართო, უთხრა ოთარს: „ჩემო ოთარ! აბა, ასლა თუ ივარგე, ეს მანქანა უნდა მორთო და გაწინდო როგორც სარკე“...

მეგრამ... ჩვენი წერილის მიზანი არ გასლავთ და პოემის განსილვა, მხოლოდ ის გვიანდა მოვიგონოთ, რომ ისეთი ცინილი პოეტი, რო-გორიც პაოლო იაშვილი იყო, ასე გულიანად, მონდომებით გამოეხმაუ-რა მოწოდებებს — „შეეკნნათ მოზარ-დთათვის იდეურად გამართული, სა-ინტერესო საბავშვო ლიტერატურა“. იგი მოვიდა საბავშვო ეურნალის რედაქციაში და მოიტანა ორი შესა-ნიშნავი საბავშვო პოემა, დანტე-რესსა ჩვენი ეურნალის თემტიკით, შევეკითრდა, რომ კიდევ დაწერს მო-ზარდთათვის ასაღ ლექსებსა და პო-ემებს, თიანაშრობებს საბავშვო ეურნალებში.

მეგრამ... ვაი, რომ სწორედ ამ და-პირების შესრულება არ დასცდნო...

მისაგარტის შუშლა

— შინ არის მამაშენი? — ჭკობა უც-ნიხმა კაცმა ოტოს, რომელიც სახლს წინ იწდა.

— დაბ, ბატონო, — მიუგო მან. კაცმა დააკაუნა, მავრამ კარი არავინ გა-ულ.

— ავი შინ არიხო? — მიუბრუნდა ბიქს.

— ის კი შინ არის, მავრამ ჩვენ აქ არ ვცხოვრობთ, — მიუგო ოტომ.

ცივილიზაცი

მოგაზურები ჭუნგლებში შეხედნენ აღ-გლობრივ მცხოვრებს, რომელიც გამაგე-ბა უზრახუნებდა დაღდაუს.

— ვიცნობ ამ რიტმს, — გადაურტრულა ერთმა მეორეს, — წყალს ითხოვს; ახლავე შევამოწმებ... გეთხიაროთ, ეკოპეა, — მიხართა მან ვილურს, — ღმერთს წვიამს შესთხოვთ?

— გამოიცანით, — მიუგო მან, — უფრო

სწორად, სანტენიკოსს ვემბე, წყა... ვაი რომ შეაკეთოს.

სამპირგველი

პატარა ბრიგატი თოვლა შეტამა და ყუ-ლი აბტკავა-დებამ უსაყველთა: — ეს რა ბეჭია, ნახე, ყელი ხულა გა-წითლებული გაქვს.

— როგორ?! — გაუკვირა გოგონას, — თოვლი ზიმ ხულულად ითირო იყო. თარგნა შ. პირბარაშვილი.

ეს ჩვენიანია

უკვე კარგა ხანია, შრომითი სემესტრი ჩვენი რესპუბლიკის მოსწავლეთა ცხოვრების განუფრელი ნაწილი გახდა და ბუერი სიკეთეც მოიტანა. 24 დღის მანძილზე მოზარდები სწავლობენ შრომას, შინაარსიანად ისვენებენ და ფიზიკურად კაჟდებიან.

წლეულს თბილისელმა მოსწავლეებმა 37 შრომისა და დასვენების ბანაკი დაიდეს რესპუბლიკის 12 რაიონში. 2400-მდე უფროსკლასელმა 24 დღეში 40 ათას მა-

ნეთზე მეტი გამოიმუშავა. მარტო დედაქალაქის ლენინის რაიონმა შრომით სემესტრში 12 სკოლის 500-მდე მოსწავლე მიავლინა, რომელთაც 17 500 მანეთზე მეტი ღირებულების სამუშაო ჩაატარეს.

ბუკითი, ალალი შრომითა და საბანაკო ცხოვრებაში აქტიური მონაწილეობით თავი ისაჩვენეს მაია შერაზაღიშვილმა თუ გონა შალოლაშვილმა (154-ე სკოლა; ვარიანი), მარია ექიზაშვილმა თუ ვალერი სულთანაშვილმა (შე-7 სკოლა; ვარიანი), ნინო ქავშიანიძემ თუ თამაზ ოქრიაშვილმა (149-ე სკოლა; ძევერა), ბელა ბერიძემ თუ პაატა კამეშიძემ (შე-10 სკოლა; ქიწნისი), მადონა გიორგაძემ თუ უნა კასაბურმა (შე-14 სკოლა; კარაღეთი), აგრეთვე მათმა ამსანაგებმა...

სეხილის ბაღებში, ლობიოს კვლეებში, სიმინდის ყანებში, აბრეშუმის ჭიის მოვლაში გამოიმუშავეული თანხიდან თითო დღის ნაშრომი მოსწავლეებმა მშვიდობის ფონდში, სოლო კიდევ თითო დღისა (ზოგმა ბანაკმა -

6

9

გერბი და სხვა

7

91/81

ორისავე) – ჩერნობილელთა ფონდში გადარიცხეს.

მიიწერა შრომითი სემესტრი... სულში დარჩა მე-
გობრულ გარემოში გატარებული ღამეანი დღეების მო-
გონება... და ფოტოსურათები, რომლებიც ჩვენმა კორეს-
პონდენტმა იქლივ გვექვსინამდებარე გადმოგვ.

1. გლის კარვა ართო მთლად მსუაპი საფუარია, მაპარა.
2. საღმრთოთი საფო სოფლარა ხიდანეს ბირიშაპეო.
3. აუარიალ თუთის ფოთოლს თეპას აბრეშუპის შიპ. კოდა, „ბეპირი ხელი შრომაშიო“...
4. ასლბი ელბუჯა მასწავლებელმა წამოიწყო სიღიარა.
5. დარბაშა. და ანგარიში ბათანაპარა.
6. მხაღვლა „მღვიპ“ ახალი რეპირი.
7. „გაპო, შვილიშვით ნაპარდო“...
8. დილი-დანე ახავეთ ხალსიანი ბაწოშირლია ბაწოშეპას.
9. ბაწო-რეპირი არ ელვა ხუთიულის კონსერვაპა.
10. მსოპ ასა! საწოპარლან დაბრუნებულეს ოთახეში დაწკრილბულეს დახვდებათ და მყო.

5

10

საქართველოს
გერბი

არჩილ ბათაშვილი

თითქმის ვერ შეხვდები მოზარდს, კოსმონავტიბაზე რომ არ ეოცნებოს, ოცნება კი რაა — ერთი თვალის დახუჭვა. მარტო შორეულ ვასკელალებს კი არა, ჩვენს პლანეტასაც თუ გინდ კოსმოსური სიმაღლიდან დაგანახებებს, და თანაც, ყველა კონტინენტს სწორედ იმ ფერისას, რომ თქვენი დანახული კოსმონავტთა ნამბობსაც დაემთხვევა: ყვითელ აფრიკას, მუქ ყავისფერ აზიას, მწვანე სამხრეთ ამერიკას, წყნარ ოკეანეზე ოდნავ მუქ ატლანტიკის ოკეანის წყალს, მთებზე, მათაც სულ ნაირგვარს, ნაირფერს — ხახხასა მწვანე ფერის დიდებულ საიანს, მუქ ნაცრისფერ ამერიკის კორდილიერებს...

გახსოვთ ეგზიპტურის პატარა უფლისწულის ოცნება? მის გაჩენას უთოოდ ჩვენი გარემომცველი სამყაროსა და ჩვენი დედამიწის სილამაზესაც უნდა ვუმაღლოდეთ, ალბათ, ამის გამოც ესწრაფვოდა დასაბამიდან ადამიანი ზეცის სილურჯეს. იყო დრო, როცა ზეცის თავანი მის ცნობიერებაში მხოლოდ ღმერთებს და მფრინავ ხალიჩებსა თუ ფსკუნჩებზე ამხედრებულ ზღაპრულ გმირებს ეპყრათ. მაგრამ, თურმე, ერთხელ ზღაპარიც შეიძლება აცხადდეს. ეს მოხდა 25 წლის წინათ, კოსმოსურ აპარატურისა და თანამგზავრების შექმნის გარეობაზე, როცა ადამიანი პირველად ესტუმრა კოსმოსს.

ღღეს ჩვენ ვიცით, რა საოცრად განვითარდა კოსმოსური ტექნიკა და აღარც ჩვენი პლანეტის შემსწავლელ მეცნიერებათა ახალი დარგების სახელწოდებანი გვეხამუშება: კოსმოსური ტექნოლოგია, კოსმოსური არქეოლოგია თუ კავშირგაბმულობა, მეტეოროლოგია, ბიოლოგია, ოკეანოლოგია, დედამიწათმცოდნეობა...

კოსმოსის ათვისება ჩვენს ქვეყანაში, უპირველეს ყოვლისა, ნიშნავს მშვიდობიანი მიზნებისთვის მის გამოყენებას კონტინენტების ზედაპირის, ოკეანეთა მდგომარეობის, ამინდის პრობლების, ჩვენი პლანეტის ენერგეტიკულ მარაგის, მინერალური ნედლეულის, სასოფლო-სამეურნეო რესურსებისა და სხვადასხვა სამედიცინო-ბიოლოგიური პრობლემების შესწავლას.

მეცნიერები იგონებენ: როდესაც ატომურ ყინულმჭერელ „ციმბირს“ ჩრდილოეთ ოკეანის ყინულებიდან

გამოღწევა გაუჭირდა და შეუძლებლობაში და თვითმფრინვებშიც ვერაფერი უშველეს, შეწყვედ მოვიდა კოსმოსი. სწორედ კოსმოსიდან გააღიღეს ოკეანის სურათი, რომელიც შემდგომი მეცნიერებს და ოკეანის ყინულის გათხლებული ადგილები-რა და ნაპირების მიგნებაში დაეხმარა.

აი, რა საინტერესო საკითხების შესახებ გვინდა მოგაფთხოთ ქურნალის ახალ განყოფილებაში, რომელსაც „სარკმელი კოსმოსში“ ვუწოდებთ. ასეთი სახელწოდება იმიტომ შევარჩიეთ, რომ ძალთან გვინდა, ის, რასაც აქ დაბეჭდილი წერილებში წაიკითხავთ, ნამდვილ სარკმელად, ქუშმარტ საფუფვალდ ემქნეს კოსმოსითა და მისი პრობლემებით თქვენს დაინტერესებას, თქვენს მუშაობას კოსმონავტიკისა თუ ნორჩ ავიათექნიკისათა წრეში.

და კიდევ ერთი: თქვენთვის ალბათ ძალთან საინტერესოა იქნება ამ საკითხებში მივლს რესპუბლიკაში ყველაზე ჩახვლებ კაცთან შეხვედრა. ასეთი გახალთა საქართველოს პოლიტექნიკური ინსტიტუტის თვითმფრინავმშენებლობის კათედრის გამგე, კოსმონავტიკის საკავშირო ფედერაციის ბიუროს წევრი და საქართველოს სსრ კოსმონავტიკის კომიტეტის თავმჯდომარე, ტექნიკის მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი არჩილ ბეთანელი. სწორედ ბატონი არჩილი შეგიძლევთ ჩვენი გაჭირვალის სარკმლიდან დანახულ კოსმოსის ფანტასტიკურ სამყაროში. და აქ მომხდარ უაზარტ ძველსა და ახალ საოცრებებზე შემდეგშიც არაერთხელ გიაგობთ.

კოსმონავტიკა

„კოსმოსი“, კოსმონავტიკა, კოსმოსური ფრენა — ამ სიტყვებს იმდენად შეეჩვიეთ, რომ ისინი თითქმის ჩვენი ყოველდღიურობის ნაწილიდაც იქცა. კოსმოსი ბერძნული სიტყვაა და ნიშნავს სამყაროს, როგორც მთლიანობას. კოსმოსური სივრცე დედამიწის ატმოსფეროს გარეთა სივრცეა. საფრენი აპარატის ფრე-

ნა კი კოსმოსურად ითვლება, თუ ის დედამიწის ზედაპირიდან 100 კილომეტრის სიმაღლეზე უფრო მაღლა ხორციელდება... აი, როგორ განიდა სიტყვა კოსმონავტიკა (ისიც ბერძნულიდან მომდინარეობს): „ნავტიკა“ ნიშნავს ზოგადობას), სიტყვა, რომელიც ენიშნავს მეცნიერების სახელმწიფოთაშორისო სივრცეში

ფრენის შესახებ. ჩვენს საუკუნეს მრავალი ეპითეტით ამკობენ: „ატომის საუკუნე“, „რადიოელექტრონიკის საუკუნე“, „კოსმოსის საუკუნე“... ყველა ეს განსახლება სწორია, თუმცა აქ არის ერთი თავისებურება: მსოფლიოში დედამიწის პირველი ხელოვნური თანამგზავრის კოსმოსში გაშვებამდე

სპრკმელი

ქოსმოსი

და მსოფლიოში პირველი კოსმონავტი, საბჭოთა მოქალაქის იური გაგარინის კოსმოსში გაფრენამდე კაცობრიობის სამეცნიერო-ტექნიკური, სამეურნეო და კულტურული მოდერნიზაცია დაკავშირებული იყო მხოლოდ იმ პლანეტასთან, რომელზეც ვცხოვრობთ. ასეთი იყო საერთო ფსიქოლოგიური განწყობა. ჩვენს საუკუნეს კი, თუ მას აღმავლობა ერთ-ერთი ყველაზე გამოკვეთილი ამ მისწრაფებით დავახასიათებთ, თავისუფლად შეგვიძლია ვუწოდოთ კოსმოსის საუკუნე.

1957 წლის 4 ოქტომბერს საბჭოურმა რაკეტა-მატარებელმა კოსმოსში გაიყვანა დედამიწის პირველი ხელოვნური თანამგზავრი. ეს იყო კოსმოსში გასვლის მსოფლიოში პირველი ცდა.

25 წლის წინათ კი, 1961 წლის 12 აპრილს, მსოფლიოში პირველად, კოსმოსში გაფრინდა საბჭოთა მოქალაქე იური გაგარინი. მან დედამიწის გარისშემოვლით კაცობრიობის სასუქროვანი სასუქარი ოცნება განახიაროვებლა. ეს იყო საბჭოთა მეცნიერებისა და ტექნიკის უდიდესი ტრიუმფი. გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გადაწყვეტილებით, 12 აპრილი ავიაციისა და კოსმონავტიკის მსოფლიო დღედ გამოცხადდა.

ახლა იმათ შესახებ, ვინც სასუქველი ჩაუყარა თეორიულ კოსმონავტიკას. ისენი არიან საბჭოთა მეცნიერები კ. ციოლკოვსკი და ი. კონდრატიუკი. აქვე უნდა მოვიხსენიოთ კოსმოსური ტექნიკის მთავარი კონსტრუქტორი, აკადემიკოსი ს. კოროლიოვი, რომელსაც კოსმოსური ტექნიკის შემქმნელთა შორის ყველაზე დიდი ღვაწლი მიუძღვის პრაქტიკული კოსმონავტიკის განვითარებაში.

მის შემდეგ მრავალი წელი გავიდა და აი, დაღა დღეც, როცა კოსმონავტიკის უდიდესი პრაქტიკული მნიშვნელობა ენიჭება სახალხო მეურნეობის შემდგომი განვითარების საქმეში. 1967 წელი ამ მხრეზე საეტაბოა. ამ წელს ჩვენს ქვეყანაში ამოქმედდა მეტეოროლოგიური კოსმოსური სისტემა „მეტეორი“, რომელიც გეატყობინებს მოლოდინდლო-

ბის მდგომარეობას, თოვლის საფარის, ყინულოვანი ვარეშის, დედამიწის სითბური რეჟიმის, ქარიშხლისა და ქაბობრბალას ჩასახვის შესახებ. მეტეოროლოგიური ცნობები კოსმოსიდან გაცილებით უფრო ვრცელი და ზუსტია, ვიდრე დედამიწიზე გროვანობრებული. თქვენთვის აღბათი ცნობილია, რომ დედამიწის ზედაპირის 71 პროცენტი ოკეანეა. ამ რაიონებში ამინდის შესახებ მხოლოდ დედამიწის ხელოვნურ თანამგზავრებს ან კოსმოსურ ნომადლებს შეუძლიათ შეგვატყობინონ. მეცნიერებმა გამოთვალეს, რომ ამინდის შესახებ ღროული და ობიექტური ინფორმაციის უშუალო გეომორფიკური ეფექტი წელიწადში 800 მილიონი მანეთია.

ამასთან, მეცნიერები ვარაუდობენ, რომ ლითოსფერო (დედამიწის მკვირბი გარსი) შედგება რამდენიმე ბლოკისაგან, რომლებიც გალადაცილებისას პირაპირებზე დაძაბულობას იწვევენ. ამ პროცესის შედეგად სკდება მთის ქანები, ხდება მათი დაძვრა. დედამიწის ქერქის ეს რღვევა კარგად ჩანს კოსმოსური ორბიტის სიმაღლიდან. ამ ბზარების რაიონებში ქალაქების შენება, მოსაროდნული მიწისძვრების გამო, ვაუმართლებელია. ხოლო რაც უფრო მაღლა იწვეს ფოტოგადაღების წერტილები, მით უფრო მეტ დეტალს შეიცავს ფოტოსურათი. საყურადღებოა, რომ გეოლოგებმა დედამიწის გამოსახულებაში კოსმოსიდან ისეთი სურათები დაინახეს, როგორებიც

დედამიწის არცერთი ფოტოგრაფირებისას არ უნახავთ. ფოტოსურათებზე, სრულიად მოულოდნელად, დედამიწის სიღრმული სტრუქტურა შეიჩნა. შალითის ქვემოლან ეს ფხვიერი დანადკევი გამოჩნდა ისევე, როგორც ქანდაკების მოხაზულობა ილანდება ხოლმე ქსოვილის ქვემოლან. დედამიწის ხელოვნური თანამგზავრიდან გადაღებული ამ მასალის საფუძველზე საბჭოთა გეოლოგებმა შეადგინეს დასავლეთ ციმბირის გეოლოგიური რუკა, რომელზეც პირველად გახდა შესაძლებელი 500 კილომეტრი სიგრძის რღვევის ზონის აღმოჩენა, ეს ზონა განლაგებულია განედური მიმართულებით და მილის სამხრეთით, ურალისაგან. მაგრამ მას გადაკვეთენ სხვა მერიდიანული მიმართულების რღვევებიც. ასეთი გადაკვეთის ადგილებში კინათობისა და გარის დაბრკოების არსებობაც არის შესაძლებელი. ასე ეხმარება კოსმოსური გეოლოგია წიაღისეულის მწვერავებს სასარგებლო წიაღისეულის ძიებაში. ეს ეხება ქვანახშირის საბადოებს, უდაბნოში მიწისქვეშა წყლების ბუდობებსა და მანლის საბადოებსაც.

უქანსკელ წლებში სულ უფრო მნიშვნელოვანი ხდება მტკნარი წყლის პრობლემა, კაცობრიობა უკერა ხანია დღას ასამელი წყლის უკმარისობის პრობლემის წინაშე. კოსმოსური ორბიტული სადგურების ბორტზე დაყენებული სპეციალური აპარატურის დახმარებით კი სულ

ადვილად შეგვიძლია განვსაზღვროთ თოვლის საფარის (ან, რაც არანაკლებ მნიშვნელოვანია, მყინვარის) სისქე დნობის წინ, ხოლო შემდგომი გამოკვლევების შედეგად შევადგინოთ წყლის ჩაღინება დიდ ტერიტორიაზე. ასეთივე წესით შეგვიძლია მიწის ზედაპირზე მიწისქვეშა წყლების გამოვლის ადგილების დადგენაც. ეს ყველაფერი კი საშუალებას გვაძლევს, რომ თუ მთლიანად ვერ ავიცდნეთ წყლის ქრონიკული უქმარობის საშიშროებას, მისი დადგომის ვადა მაინც გადავლოთ.

არანაკლები მნიშვნელობის პრობლემა მსოფლიოში კვების პრობლემების უქმარობაა. კაცობრიობა, რა ხანია, ეძებს საცემების მიღების ახალ წყაროებსა და საშუალებებს. ყველაზე რეალური გამოსავალი აგეანე, რომელშიც ბიოლოგიური მასები დაახლოებით მილიარდ ტონას შეადგენს. ინებეთ სტატისტიკა: მარტო ატლანტიკის ოკეანის „უფუთიანობა“ შეფასებულია, როგორც მთელს ხმელეთზე 20.000 წლის მანძილზე აღებული მოსავალი.

ასეთი მოსავლის „ასაღებად“ კი სპეციალური საზღვაო გემების უდიდესი რაოდენობა საჭირო, მაგრამ თუ გავითვალისწინებთ, რომ ოკეანეში ყოფნის უმეტესს დროს ისინი უთუოდ ძიებაზე დაკარგავენ, ნათელი გახდება, თუ რა დიდი როლი ენიჭება ასეთ შემთხვევებში კოსმოსურ ხომალდებს. ყოველივე ეს, უპირველეს ყოვლისა, მილიარდობით მანეთის ეკონომიაა.

ახლა კი ცოტა რამ კავშირგაბმულობის კოსმოსურ სისტემათა შესახებ: 1965 წლის 23 აპრილს სსრ კავშირში პირველად ამოქმედდა „მოლნია-1“ კავშირგაბმულობის თანამგზავრი, რომელიც უზრუნველყოფს მრავალრიზიან სატელეფონო, სატელეგრაფო, ფოტოტელეგრაფულ კავშირებს, შეფთვითი და ფერადი ტელეხედვის სიგნალების რეტრანსლაციას.

1967 წლის ნოემბერში, თანამგზავრ „მოლნია-1“-ის და დელამიწის სადგურ „ორბიტის“ გამოყენების საფუძველზე, შეიქმნა კავშირგაბმულობის კოსმოსური სისტემა. დღეს

საბჭოთა კავშირის თვალუწყვდენელი ტერიტორიის სხვადასხვა რაიონებში 70-მდე ასეთი სადგური — „ორბიტა“ მუშაობს. ისინი განლაგებულნი არიან იუენო-სახალინსკში, ოხოტსკში, იაკუტსკში, ბრატსკში, ნორილსკში, ვორკუტაში, ალმა-ათში, აშხაბადში და სხვა შორეულ ქალაქებში. კავშირგაბმულობის კოსმოსური სისტემის შექმნამ დამატებით ათობით მილიონ ადამიანს მისცა შესაძლებლობა, უწყურის ცენტრალური ტელევიზიის გადაცემებს.

ჩვენი ქვეყნის მთელი ტერიტორიის მოსახლეობის ტელეხედვით უზრუნველყოფა, რა თქმა უნდა, შესაძ-

ლებელია, მაგრამ ეს დაკავშირებულია დიდ ბეტერიალურ დანახარჯებთან, რაც საჭიროა უნიკალური სატელევიზიო ანტიენისა და რადიორელური კავშირის ხაზების ასაშენებლად. ამასთან, ასეთ მიწისზედა ნაგებობათა ასამოქმედებლად ათობით წელია საჭირო. გარდა ამისა, ამ სისტემის მრავალუწყვენტიანობა მთაწალებად საიმედოს, არაოპერატიულსა და დაბალხარისხოვანს ხდის, რაც შეეხება საკონტინენტთაშორისი გადაცემების ორგანიზაციას, დედამიწიველი საშუალებებით მათი რეალიზება ოკეანის ვადაში შეუძლებელია გვეჩვენება. ამ ამოცანის გადაჭრა მხოლოდ კავშირგაბმულობის თანამგზავრების სისტემას შეუძლია.

კოსმოსის ათვისების პირველი დღიდანვე საბჭოთა კავშირმა მოითხოვა კოსმოსის მხოლოდ და მხოლოდ შვედიობიანი მიზნით გამოყენება.

ჩვენი ქვეყნის ხელმძღვანელობის დაბეჭდილი მოთხოვნით, დიდო რამდენიმე საერთაშორისო ხელშეკრულება კოსმოსის სამხედრო მიზნით გამოყენების შეზღუდვისათვის. მაგრამ ამჟამად მოქმედი შეთანხმებანი ვერ ითვალისწინებენ კოსმოსის სამხედრო მიზნით გამოყენების საწინააღმდეგო ღონისძიებათა ყველა ასპექტს.

ამერიკის შეერთებული შტატების ხელმძღვანელობის წინადადებით, შემუშავებულია ე. წ. „სტრატეგიული თავდაცვითი ინიციატივის“ პროგრამა. ეს პროგრამა მიმართულია ახალი კლასის შემტევი იარაღის შესაქმნელად და საამისოდ 1984 წლიდან 1993 წლამდე 60 მილიარდი დოლარის დანახარჯვა დაეგმილი.

საბჭოთა კავშირის ხელმძღვანელობა, ეყრდნობა რა საბჭოთაო მშვიდობიანი პოლიტიკის ურყემ პრინციპებს, დაბეჭდვით მოითხოვს, რომ კოსმოსი გამოვიყენოთ მხოლოდ და მხოლოდ მსოფლიოს ხალხთა საკეთილდღეოდ!

აბრამ ბოთაშაშვილი,

საქართველოს სსრ კომუნისტების კომიტეტის თავმჯდომარე, ტექნიკის შეცნობებისათვის დოქტორი, პრაფესორი.

ველოსიპედისტი

იური იაკობლავი

ბეჩობა

მაკაბაი რ. ცხატავრიძე

მომხატობა

მთელი ბავშვობა ნამდვილ ორთველიან ველოსიპედზე ვოცნებობდი. თვალს დაბნულებდი თუ არა, ვერძის რქსაგვით მოკაუჭებულ ველოსიპედის სატე დამიდგებოდა თვალწინ. მისი ბრჭყვიალა ზარის ხმა უშვენიერეს მუსიკად ჩამესმოდა, ქმენია ტუმბოთი რეზინის საბურავების გაბრევა კი ნეტარებას მგვრძობდა. ვისუთოქავდი საბურავების სუნს, რომელსაც საერთო არაფერი ჰქონდა რეზინის კალონების სუნთან. ტყავის უნაგირის შემსაც ვგრძნობდი, ორ მაგარ, კონუნსისებურ ზამბარაზე მოკაუჭუნე უნაგირის სუნს. თითქოს ფეხსაც ვაღვამდი პედალს, მივჭროდი კოდეც... აი, გაისმა ვადამეცემი ფოლადის ჭაჭვის შრალი ტკაცანი, ტრაილისაგან მანები ორ ვერცხლისფერ დისკოდ იქცა, როგორც პრობლემატიკი თვითმფრინავის ფრენისას.

ველოსიპედზე იმტომ კი არ ვოცნებობდი, რომ ეზოში შესვირინა ანდა საფუნთოშუღან პური მომეტანა. შეჯიბრება ტრეის ზნაშუნა ბილიკზე, ვინმეს გამოდგენება ან საშველად სწრაფვა — აი, ველოსიპედისტი დანიშნულება! ჩემთვის ველოსიპედი ისეთივე სულთერი არსება იყო, როგორც, მაგალითად, ცხენი ანდა ერთგული ძალი. ველოსიპედი რომ შექონდა, იცით, როგორ მოვეუფლიე, — დაგეტოვდი, ქანჩებს მოვეუჭირდი, ვაგწმენდი. მაგრამ რომ არ შექონდა? ჩემს ბავშვობაში ქვეყანა ტრაქტორებსა და ტანკებზე უფრო ზრუნავდა. ველოსიპედებს ცოტას აკეთებდნენ და ძალიან ძვირი ღირდა. თუკა ლატარის ბილეთ ა კი შეიძლებოდა მისი მოგება.

მეც რეველარულად ვყიდულო-

ბლი თავდაცვა-ავიაჰიმის ლატარის ბილეთებს და ფარული იმდენი ველოსიპედი მოგებას. აი, გამოჩნდა ცხრილიც. ციფრების სვეტს თითს ვაყოლებდი, სუნთქვაშეკრული ვეძიბდი ჩემს ნომერს. თითი უახლოვდებოდა ჩემს ნომერს — ველისიპედის ნომერს. გული ვაბალებდი მიმგვრდა. თვალბს იხე ვჭკურავდი, თითქოს რალაკას ვუმიზნებდი. მაგრამ უკანასკნელ წაშში აღმოჩნდა, რომ ველოსიპედამდე ერთი ციფრი მაკლდა... ერთხელ კი ვაზეუთი იმ ბივის ფოტოსურათი მოათავსეს, რომელსაც ველოსიპედი მოგვ. დღემდე თვალწინ მიდგას ის ბენდირი. ტანად პატარა იყო, მაგრამ ნამდვილ მზროლეს ჰგავდა: ზოლიანი მაისური ეცეპა, დღეი წინაგრიანი ქუდი ეხურა, შუბზე ჩამოშლილი თმა და ფართო ყვრი-მალები ჰქონდა, ნიკაიცი ამაყად აეწია: რატომაც არა, მან ხომ ველოსიპედი მოიგო! მარჯვენა ხელი მეფურად ეღო უნაგირზე, მარცხენა საუისთავი ჩაველო. როგორ მშურდა მისი როგორ ვბრაზობდი თავდაცვა-ავიაჰიმის ლატარიაზე. ვბრაზობდი და... ახალი ბილეთის შესაძენად მივდიოდი...

მასხვს, ჩემს კლასშიც გამოჩნდა ველოსიპედის ბენდირი მივლიბელი. ის გულციოლი ბილი იყო და დამპირდა, ტარებას გასწავლი. მართლაც, მოთმინებთი მასწავლიდა, მაგრამ მე მაინცდამაინც დიდი ნიჭი არ გამომაჩნდა: ჩემს ნებაზე თვც ვატარებდი ველოსიპედს, სერთაც სურდა, იქით მიმავანებდა. ერთხელ პირდაპირ კედლისაქენ გაქანდა. შუგანებული ბავშვები აყვირდნენ:

— მარცხნივ მოუხვევი! მარჯვნივ მოუხვევი!

ჩაგებბაუქე საუქს, მაგრამ ძერა ვერ ვუყავი. კედლი კი ახლოვდე-

ბოდა. ჩემმა მოხალსე მწვრთნელმა მიყვირა:

— დაამუხრუქე!
ციკლი, რომ დასამუხრუქებულ ველოდ უქან უნდა ვადამეტრიაოლებინა, მაგრამ მღელვარებისაგან უქან კი არა, წინ გადავწე და ველოსიპედიც უფრო ჩქარა გაქანდა... კედლისაქენ. ერთადერთი, რაც ვაკავივდი, ის იყო, რომ ზარის ბერკეტს ვამოვდე თითი. გაისმა შემუფოთებული წრიალი, მაგრამ სახლმა არ ინება გზის დათმობა. დარბეძმა და ორივენი მიწაზე აღმოჩნდით: მე იდაყვი ვიტკინე, ველოსიპედი კი წინა თვალს დაგროცა.

ახლაც კი, როცა ბავშვობის წლებს ვისენებ, უხერხულობას ვგრძნობ ან მარცხის გამო. თვალწინ მიდგას ნახევრად ბნელი, ნავთის სუნით ვაეღენთილი სახელოსნო, სიღაც საკუთარი მზრებთი, კოცლოკოტობით მივიტანე დაბრეცელი ველოსიპედი. მასხენდება პირქუში ხელისანიც, მხოლოდ ერთი ისტყევა რომ ჩაბბურდღუნა: „რევიანივითა!“ და კრილა, ჭერაც მართოლვ მანქანას გამოტრული ხელები წაავლო... მუხუნდავად ამისა, რალვ იღებალი, აღტაცებუნი გრძობდა ველოსიპედის მიმართ დღესაც არ მტოვებს. ახლაც კი, როცა ქუჩის ხმაურში უტეებ მზიარულად გაიჭკარალებს ზოლმე ნაცნობი ვერცხლისებური ხმა და მუხუზე ორი ბზრიალა დისკოც ვაბიჭყინებებს, გული სმატარული მეგსება და მაშინვე შორეული წარსული მკვირვლება, როდესაც ველოსიპედს ჩემს ოცნებაში რაინდული ტურ-

წირების, კოვბოების დღენისა და წითელი კავალერიის იერიშების გვერდით ეკავა ადგალო.

ამიტომ რა გასაკვირია, რომ ახლა სასკოლო მუზეუმში გამოფენილმა ველოსიპედის საუკუნე ისე მიიზიდა, როგორც ძველმა ნაცნობმა. გამივიწყრდა, რომ იგი ძველ ხისტებთან, ჯარისკაცურ ქვაბურა ქუდებთან, ყუმბარების მისარებთან, ავტომობის დისკოებსა და ომის სხვა რელიკვიებთან იღო. ყველა ნივთი პიონირებს შეეგროვებინათ. საუკუნე არ კრიხებდა, ჩამუტეულსა და ხორკლიანს აქა-იქლა შერჩენიდა ნივთი. აღარც ზარის ჰქონდა თელ-ფაქი და მთელი მისი მარტივი მაქანისში — ზამბარა და პატარა ჩაქუჩი — დაუტყველი იყო.

ბავშვებს შეეგოთხებ:
— საღ იყო ეს საუკე?
— მდინარის ფსკერზე ვიპოვეთ,
— მიპასუხეს.
— მერე, სამხედრო მუზეუმში რა უნდა?
— ის უნდა, რომ სამხედრო... ფსკერზე ალბათ ბორბლები, უნაგრიო და ჩარჩოვ იქნება... თქვენ არაფერი ესმენიათ ველოსიპედისტზე?

ველოსიპედისტზე? მე ბევრ ველოსიპედისტზე მსმენია, როგორც გზატკეცილების, ისე ტრეკებისა. რომლისა იყო ეს დავანგულე და უსტიციხლო საუკე?
— რა დისტანციაზე ისახელა თავი თქვენმა ველოსიპედისტმა?
ბავშვებმა დაბნეულად კლახედეს ერთმანეთს.
— რა დისტანციაზე?.. არ ვიცი.

— მამ, რით ისახელა თავი?
— ომამდე ამ ველოსიპედისტს ყველა იცნობდა ჩვენი ქალაქში, რადგან მართო მას ჰქონდა თავდაცვა-ავაიკიშის ლატარიის ბილეთით მოგებული ორთველიანი ველოსიპედი.

— ლატარიის ბილეთით?.. ბედნიერი!
ეს შესახილი თითქოს ჩემი ბავშვიდან მოისმა. მაშინვე თვალწინ დამიდგა ფოტოსურათი, რომელზეც ბიჭი იყო გამოსახული. მას ზოლიანი მაისური და დღღწინაფრიალი კეპი ეხურა. ერთი ხელი საკისთვის ჩაველო, მეორე კი შეფურად დაეღო უნაგირზე. ბედნიერი!
— ბედნიერი იყო. იმ დღეს კი, როცა ჩვენი ქალაქი ფაშისტებისაგან გაათავისუფლეს, ნაღწრე აფეთქდა და თავის ველოსიპედიანად დაიღუპა.

რადღე უცნაური კავშირი გაიბა ჩემსა და უიბლიანა4 ველოსიპედისტს შორის. თითქოს ჩვენი ოდესღაც, ბავშვობაში, ჭერ კიდვე ომამდე, ვიცნობდით ერთმანეთს, როცა ის მართლა იბღლიანი იყო, მე კი ვერა და ვერ გავხდი ველოსიპედის დირსი. ტარებაც კი ვერ ვისწავლე. რატომღაც ნახევრად ბნელი, ნავთის სუნით გაყენებული სახელოსნოვ გამახსენდა და ის გამურული, თითქოს ცეცხლიდან გამოხული ოსტარის ხელებიც... მერე კი ის თავის ველოსიპედიანად ნაღწის აფეთქების დროს დაიღუპა.

გავიგე, რომ ველოსიპედისტი მართლაც ომებობდა, მბროლოლი გამხდარიყო. მას ყოველდღე ხელავდნენ გზებზე, პირველ თოვლებს დადიოდა თურმე თავის ველოსიპედით. მაგრამ როცა ომი დაიწყო და ქალაქი ფაშისტებმა დაიწყო, ბიჭმა თავისი მანქანა ზეითი გაყენებით ჩავარა გაახვია და მიწაში ჩაფლო. ქალაქის მცხოვრებნი კი მას მანაც ველოსიპედისტი ეძახდნენ.

თავის ველოსიპედზე შემჭდარი, ხელახლა იგი იმ დღეს გამოჩნდა, როცა ალყის შიშით ფაშისტებმა თვითონ დატოვეს ქალაქი. ბიჭი დაქროდა ქალაქის ცარიელ ქუჩებში, როგორც განათავისუფლების მაცნე, და ისეთი ბედნიერი იყო, თითქოს ეს-ესა მოიგო ველოსიპედით. ოკუპაციის წლებში იგი გაზრდილიყო და, მუხლისთავები რომ საკისთავის არ მიეზიანა, განზე ჰქონდა ვადაშლილი. ძალიან სასაცილო სანახავია, როცა ტანმადლი ბიჭი პატარა ველოსიპედით დადის. ცირკშიც კი აქვთ ასეთი ნომერი. ბიჭს არც ტარება დაეწყებოდა და არც თავის ოცენებზე ეთლი ხელი, მბროლოლი გამხდარიყო. შესალოა, თავისუფლების ამ პირველ დღეს იგი თავის პირველ ვაჭიშვზე იყო გამოსული. ქალაქის მცხოვრებლებმაც ქუჩაში მისი გამოჩენა ბედნიერი დროს დაბრუნებად მიიჩნიეს.

ხალხი ფანჭებდიან იყურებოდა და მისძახოდა:
— ჰეი, ველოსიპედისტი, მიდი, გააქროლო!

ისიც მაპროლობდა, თითქოს უნდადა, ერთმანად აენახლავრებინა ის გაცდენილი დრო, როცა ველოსიპედი მიწაში იღო; მარჯველ უქოთნავა გვერდს ყუმბარებისსავანე მოსახილო ორბოებს; ცეცხლმოღებული სახლები სახეში ცხელ სუნთქვას აფრქვევდნენ. მისი შემეფურე ქალაქის ტარადნენ. რა იცოდნენ, რომ იგი ნაღწის აფეთქებისაგან დაღუპებოდა. სიხარულისაგან ტროლდნენ, თავისუფლება რომ დაუბნენ.

სალამოს ქალაქში ჩვენი ტანმე შემოვიდნენ. შვიდრო კოლნებზე

ზოდორდენე, მტერის სქელ ბულში
გახვეულნი. მათი სვლისაგან სახ-
ლები ისე ირყეოდა, როგორც მი-
წისქვეშა ბიძგების დროს. ტანკები
უკანაბეულ მტერს მისდევდნენ,
განთავისუფლებულ ქალაქში გაჩე-
რების დრო არ ჰქონდათ.

მაშინ იყო, რომ ბიჭი ტანკებს
აღუენდა. მძიმე საბრძოლო მანქანე-
ბის გვერდით ველოსიპედი სისაცი-
ლო მწერს, გრძელფეხება წყლის
კოლოს ჰგავდა. ის კი არ მიჰქროდა,
ხტოდა დანგრეულ გზაზე, უჩინარ-
დებოდა მტერის ბულში და კვლავ
ჩნდებოდა. ტანკებმა გზის პირთან
შეიმწყვდეს იგი და ყრველ წუთს
მიმოვლიდა, შემოხვევით მუხლუ-
ხი გამოედოთ და გაესრისათ. მაგ-
რამ ველოსიპედისტი ტყუილად
როდი ემზადებოდა მრბოლელი გა-
მხდარიყო. მანქანა ემორჩილებოდა
მას და საშიშროებას აცილებდა. ის
კოლონის მხარდამხარ მიჰქროდა,
თითქოს ველოსიპედისტისა და სა-
ტანკო პოლკის უჩვეულო რბოლა-
ში მონაწილეობს...

დაკურებილი გაშავებულ საკებს
და ასე მგვგნა, რომ ეს დაბანგული
რკინა კი არ იყო, და მას რკინის
ხენჯი და ჟანგისფერიც მდინარის
ფსკერზე კი არ მსცემოდა, არა-
მედ შეუპოვარი ბრძოლისაგან, სა-
დაც იგი ნამდვილ საბრძოლო მან-
ქანებთან ერთად იბრძოდა. კვლავ
დამბარუნდა ჩემი ბავშვური ოცნე-
ბა ველოსიპედზე. პატარა ველოსი-
პედისტი მომზახლოვდა და უცებ
თავში გამივლავა: არა, შეუძლებე-
ლია იგი შემთხვევით დაღუპული-
ყო!

ბევრი ძენის შემდეგ შეგელი
მისი ობამდელი სასწავლო რუე-

ლის პოენა: სქელი, უკრიანი, მუ-
შამბისყდიანი რვეული იყო, ამო-
ცანებით საცეს: ორი მილი ავსებს
ერთ აუტს. ქალაქიდან ქალაქში ერ-
თდროულად გაეიდა ორი მტარე-
ბელი... რა შეიძლება გვიამბოს მა-
თემატიკის რვეულმა? მაგრამ ეს
ხომ ველოსიპედისტის რვეული
იყო. მოთმინებით ვფურცლავდი
მას, თითქოს ჩვეულებრივ სასკო-
ლო ამოცანებში ვეძებდი საილუმ-
ნოს ამხსნის ხერხს. უცებ სამ
ქვეითად მოსიარულზე შედგენილი
ამოცანის შუაში სრულად უღდი-
ლოდ დაწერილი სიტყვა „ბანაქი“
ამოვიკითხე. ორი გვერდის შემდეგ
აღმოვაჩინე კიდევ ერთი უცხო სი-
ტყვა „სასწავლებელი“. მესამე სი-
ტყვა სხვეებზე უფრო დიდი ასოე-
ბით, ნაჩქარევად იყო დაწერილი
— „ხიდი“. ხიდი?! ყველაფერი ხომ
სწორედ ხილზე მოხდა? ხიდი დანა-
ღმული იყო. მამსადაძე, ველოსი-
პედისტმა იცოდა ეს და ხიდიც შე-
იტანა იმ ობიექტების რიცხვში,
რომლებიც უკან დახევის წინ ფა-
შისტებმა დანაღმეს. გულხელდაქ-
რეფილი როდი მჯდარა ეს იღბლი-
ანი ბიჭი, რომელმაც ლატარის ბი-
ლეთით მოიგო ველოსიპედი. იგი
მტერს ებრძოდა ისე, როგორც შე-
ეძლო! მოხალისე მზევერავი გახდა!

ბევრი ვიხეტილავ ქალაქში, რომ
მეპოვა ის ქუჩა, რომელზეც სატან-
კო პოლკმა გაიარა და რომლის გვე-
რდითაც მიჰქროდა ტელოსიპედის-
ტი. უცებ მომჩვენა, თითქოს სად-
ღაც ახლოს ველოსიპედის ფოლა-
დის ჰაჭვის ქლარუნი გაისმა, გაფ-
რენილი თვითმფრინავის ვერცხ-
ლისფერ დისკოდ ქვეული პრობე-

ლერებივით გაივლვა მანებმა; დაე-
ნახე ზოლიანმასიურანი ველოსი-
პედისტი. ისიც დღენახზე, როგორ
სწრაფად გასწია მუხლებზე განზე,
რომ საქეს არ მიბეჩნოდა. ავერ
იგი სატანკო პოლკის ფოლადის კო-
ლონის გვერდით მიჰქრის, ცდი-
ლობს მოერდოს მის ბრჭყვიალა
ბორბლებს. თანდათან უკან ჩამოი-
ტოვა ტანკები. უნდა პირველი მი-
ვიდეს ხილთან. იგი სატანკო პოლ-
კის მებრძოლ დამცველად იქცა და
აუცილებლად უნდა იხსნას ტანკი-
სტრები გაქცეული ფაშისტების საი-
ლუმლო დარტყმისაგან. იგი ბრძო-
ლაში იჩქარის, ტანკისტებს კი ჰგო-
ნიათ, რომ ბიჭი სისარულისაგან
გამოშტერდა. ისინი იცინიან, ხე-
ლებს უჩვენენ. არ ესმით ბიჭის
ყვირილი: „ხიდი დანაღმულია“!

მან შეძლო უკან ჩამოეტოვებინა
ყველა ტანკი, და აი, მტერთი გა-
გულდული, პირველი გაიჭრა მდინა-
რისაკენ, თან ისევ ყვირის და ხე-
ლებს იჩვენეს... ტანკები არ ჩერდ-
ებიან, ივერ ივებენ მის ნიშანს, არ
ესმით.

— ხიდი დანაღმულია!
მეწინავე ტანკი ახლოვდება. მე-
თაურმა თავი ამოჰყო კომპურტიდან,
პაერში გაისროლა კიდეც:
— ჩამოგვეცალე!

ველოსიპედისტი მიხვდა, რომ
ტანკს ვერ გაჩერებდა. უკანასკნე-
ლად მოიხედა უკან. სიჩქარე შეა-
ნელა და წონასწორობა დაკარგა.
მაშინ ბიჭი მეკრდით გაეკრა საქეს,
მთელი ძალით დააწვა პედლებს და
ტანკს დანაღმულ ხილზე შეასწრო...

თარგმანა მარინა სოხაძე

6060 კორასონდუნთა მარხალ 7

მიქაძენა სამანტა სმიტს

ქუთაისის მე-3 საშუალო სკოლაში ის არაჩვეულებრივი დღე მე-6 კლასში ჩატარებული დია გაკვეთილი დაიწყო. პედაგოგ მ. ქუთათილას ხელმძღვანელობით მომზადებული ეს გაკვეთილი მთლიანად ინგლისურ ენაზე წარიმართა და სამანტა სმიტის სხოვნას მიეძღვნა. ერთმანეთს ენაცვლებოდნენ მოსწავლეები: ხათუნა ბახტაძე, ზაალ ბენიძე, რუსუდანი ამბარამლაძე, გიორგი გელახანი, თამარ აბდლაძე და სხვები. ამვე დღეს მე-5ა კლასის პიონერებმა საზეიმო ვითარებაში ჩაატა-

რეს რაზმის შეკრება. პატავის ჩაბარების შემდეგ ყველამ ერთად ინგლისურ ენაზე შეასრულა სიმღერა „დე მუდამ იყოს მზე“. მერე კი რუსუდანი ელიბერიძემ, ნინო ვარდოსანიძემ, მამუკა დოლონაძემ, ია ილიაძემ, თამარ ისაყაძემ და სხვა პიონერებმა ილაპარაკეს სამანტა სმიტის დამსახურებაზე მშვიდობისათვის ბრძოლის საქმეში, წაიკითხეს მისი სხოვნისადმი მიძღვნილი ლექსები.

ამის შემდეგ სკოლის პიონერებმა და კომკავშირელებმა სკოლის ეზოში ვარდის ნერგები დარგეს, გაშენებულ ვარდის ხეივანს კი სამანტას სახელი უწოდეს.

ლონისძეებმა სკოლის ეზოდან სააქტო დარბაზში ვაღაიანცვლა, სადაც გაიხსნა სამანტა სმიტის სხოვნისადმი მიძღვნილი სტენდი და ნახატების გამოფენა-კონკურსი დღეივით „ომი და მშვიდობა“.

ინგა ვაზაშვიამ,
ქუთაისის 112-ე სპ. პროტექტორი
სასწავლებელი, X კლასი.

მოვიხალისაი...

15 თებერვალს, საკავშირო კომუნისტური მშაბათის დღეს მთელი კვირა მოთმენლად ველოდით. ჩვენი რაზმი — თექვსმეტეე პიონერი უკლებლიე ადრიანად მივედით იმ დღეს სკოლაში. შრომა ყველას გვიფარს და ჩვენი ეს მოხალისებაც არც ჩვენი სხვა თანატოლებს, არც ჩვენი კლასის ხელმძღვანელს ლუბა ფრუძეს გაუოცებიათ. პირიქით, ისინიე შემოგვიერთდნენ და გაკვეთილების შემდეგ ყველანი ვედით ჩაის პლანტაიი-აი.

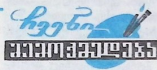
მობრებდეძი მოგვიეინდნენ, მეგობრულად შემოგვძახეს კოლეუარნების მე-2 ბრიადის წვერებმა. შევესეთ ჩაის ფართობს — ბიჭებმა ხელად გადაბარეს, გოგონებმა ასაქმი შევიტანეთ პლანტაიორის ასე იყო. ის მოწადინებდა ხალისი კი დღემდე თბილ მოგონებად მოგვეყვება...

ნათო გადლია,
ვევიკორი, 1-ლი გურძემის რაქლანი
სკოლა, მე-2 რაზმის ხელმძღვანელი.

ჩვენი გაოგრაფიის მასწავლებელი

დედის სიბოძის ვერძობა, ვეჯდა მის თვალებს — პატარა ქალი რუკასთან დგებ, ჯოხის მოატარებს რუკაზე ფრთხილად და ჩვენს წინაშე ჩნდებიან ზღვები. მის სხამი მშობლის სიმშვიდე ახლავს, მის სხამი ჩვენი წყარო წარიილებს, თუ გულს უბრძანებ — მსოფლიოს ნახავ, როდესაც გლობუსს დაატრიილებს. იქ ვიქტორიას გრუსუნე შეგძრავს, აქეთ მყინვარზე ბრწვინავს ყინული, ჯოხი „აივლის“ აღმართ-დაღმართებს, გსიბლავს ფაუნაც, ფლორაც ჩინური, მიპერობს ოცნება, წერდება თვალე, ღრუბლები ცაზე ვერცხლად ჰკიდი, რუკასთან მღვარი პატარა ქალი ჯომოლუნგმაზე უფრო დიდი.

6060 გიორვილი,
გორი, ატენის სპ. სკოლა, VIII კლასი.

ჩვენი ნატვრა

ჩემო მასწავლებელი, შემასწავლეთ სატვა, — რომ დავსატო დედიკო, ავისრული ნატვრა, ესატო გაუთავებლად სერები და მთები, ჩემი ნაადულები, პალები და ზევა. ესატო ჩემი სამშობლოს ცა, მღვლო და ზღვა. სატვა მინდა ვისწავლო, არაფერი სხვა.

ველა კოხალია,
უფელიე, ახალსოფლის
სპ. სკოლა-ინტერნატე, V კლასი.

პატარა პ. ო.
მთიწერე გომარტევილი, 4 წლის.

ლილია გეგელი

ახალი წელი

გეგელი

— ჰეი, გეგელი, თვალა თუ იგი?
— როგორ არა, გენაცვალა!
სწორად გუშინ — დღისით, მზისით
მინდვრად ფარა გადუთვალე.
თან ვიფიქრე: „მოდი, ამ ცხვრებს
გაეკოსტავებ-თოქო ცოტას“.
მაგრამ რადგან ჩემს სავარცხელს
კბილები მთლად ჩამტვრეოლა,
რას ვიზამდი, წვეულებად
არ მაქვს, ავეფი ფიქრს და დარდებს.
შე ამ საქმის შესრულება
ჩემს საკუთარ კბილებს ვანდე...
და ფარაში ერთ მსუქან ცხვარს
მეიადექი დასავარცხნად.
წყებ ვიდაც ქუჩის კაცი
თოფით ხელში თავს დამატყნა.
რაც შემემთხვა მე იქ მაშინ,
შენც მიხედვები, ძამა, ალბათ.

ახლა ვეფიქრე წემს ზუნაგში,
დაჭრილ კულზე ვითვლი საფანტს.

გამზეურება

ღია კარზე ადრე დილით
განტყდება გამოჰკიდეს:
„კარაღამი გამწნა ჩრჩილი,
ღროა, გარეთ გამოსვდივით:
ქურტებს, კაბებს, ქუდეებს, შორტებს
ეს ამბავი არც სწვენიათ:
— ძლიერ გვიწდა, წვენიც ვიფიქრებო
გაზაფხულის მზეს და ნიავს.
დღეს უთუოდ ის ისარებს,
ვინც დაღლილ ფრთებს მაღლა
გაშლის. —
გამოევიდა ყველა გარეთ,
არცინი დარჩა კარაღამი.
აგერ, თოყზე საქანაოდ
შემოკლება ციქნა შორტი.“

— გამზეუბა მეც მიწდალი —
ჭრელი ქურტი მოლზე მოწინის.
მზის გულზე რომ კარგად მოხედენენ,
სურთ ქუდეებსაც დიდს თუ მცირეს —
მოეფინენ ხეოა ტოტებს,
აივნების მოაჯირებს...
და გაისმა ირგვლივ ლაღად:
— დელი-დელი! აბა დელი!
გამზეურდა ქოლვა, კარწნა,
ფუნსაცმელი, ტანსაცმელი.
სალისით და მზის სხივებით
რომ აივო მწვანე სივრცე,
ფუნსაცმელი, ტანსაცმელი.
შეე პუბლებად გაიადქენენ.
და მომურწეს ცხრა მთის ვაღმა...
საღამოს კი იმ კარაღის
თითქმის ყველა ბინადარმა
მზეს შესწირა ერთხმად მაღლი.
თარგნა ზიზი ბიზინაძე

ჩრდული შავი
შავის ღაღა

შავის ღაღა წარმოადგენს ოთხ-
კუთხედს, რომელიც შედგება 64
ნათელი და მუქი ფერის, სხვანაი-
რად — 32 თეთრი და 32 შავი უჯ-
რისაგან.

ღაღის თითოეულ მხარეზე გან-
ლაგებულია 8-8 უჯრა. ოფიცია-
ლურ შეიპირებაზე დაშვებულია
40-დან 45 სმ-მდე ზომის ღაღა, რო-
მლის ზედაპირი ძლიერ არ უნდა
ლაღლაგდეს. ღაღა ორ მოთამა-
შეს შორის ისე იღება, რომ დია-
გონალის მარცხენა კუთხე შავი
ფერის უჯრის ეკავოს (იხ. 1 დიაგ-
რამა). თამაში მიმდინარეობს მხო-
ლოდ შავი ფერის უჯრებზე.

შავი

თამაშის დაწყებამდე თითოეულ
მოთამაშეს აქვს 12 ბრტყელი და
მრგვალი ფორმის შავი, ერთს —
თეთრი, მეორეს — შავი. შავის
ზომს დაფის უჯრის ზომამდე 5-10
მმ-ით ნაკლები უნდა იყოს. მისი

სიმაღლე შავის დამატრის მეოთ-
ხედ ან მეხუთედ ნაწილს უნდა შე-
ადგენდეს (ოფიციალურ შეიპირე-
ბებში შავის ზომა დაშვებულია
დამატრით 30-დან 45-მმ-მდე).

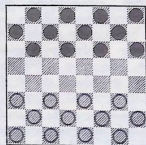
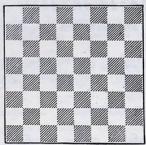
შავები თითოეული მოწინაის
მხრიდან 3 პორიზონტალურ რიგზე
ეწყობა (როგორც ეს მე-2 დიაგრამა-
ზეა ნაჩვენები).

თამაშის მიჯანი

შავის თამაში მიმდინარეობს ორ
მოწინააღმდეგეს შორის. მოწინა-
აღმდეგე შეიძლება იყოს როგორც
ერთი პირი, ისე რამდენიმე პირი-
საგან შემდგარი კოლექტივი, რო-
მლისაც საკონსულტაციო ეწოდ-
ება.

თითოეული მოწინაის მიზანია
პარტიის გამარჯვებო დამთავრება.
მოგებულად ითვლება ის, ვინც უწი-
ბი აიღებს მოწინააღმდეგის ყველა

შავს ან ჩაეკატებს (დაატყვევებს)
მათ ისე, რომ მოწინააღმდეგეს

სვლის გაკეთების საშუალება აღარ
ექნება.

თუ ვერცერთი მხარე ვერ მიად-
წევს გამარჯვებას, აღნიშნება ყაი-
ბი.

პლ. ანდოლაძე,
ჩხატაძის კანთადატი.

ი.იცი ცურვა?!

ბიჭიქა ქაქაქია

ა. კობრაშვილის ფოტო

ბავშვებო, გულახდილად გვითხარით, ნურც დაირცხვენთ, ნურც დაგვიმალავთ:

იცით ცურვა?
არა?

დასანანია, დიდად დასანანი! სულ ტყუილად გარიღებინართ წყალს. თუმცა, ნურც მაინცდამაინც იღარღებთ, ეგ ადვილად გამოსასწორებელი საქმეა. მოინდომეთ სულით და გულით, ნამდვილად მოინდომეთ, გაბედეთ, და ნახავთ, თუ არ ისწავლით, აუცილებლად ისწავლით.

ისწავლით ტალღებში ნავარს და სტეიასთან ბრძოლას, ვალონიერდებით და ვაყანასაღლებით. აბა, ჰკითხეთ მათ, ვინც უკვე იცის ცურვა, ვინც წყალში თავს ისე ვრძნობს, როგორც თევზი, და ისინი გეტყვიან, თუ რა სიამოვნებაა ცურვა!

გინახავთ, ალბათ, რა ნეტარებით

დაგაფრენებს წყალში მოცურავე, — ჩაყვინთავს, ამომზურდებდა, კვლავ ჩაყვინთავს, ისევ ამოჰყოფს თავს... მთელი არსებით შერწყმია თითქოს წყალს, პერს, მზეს, მთელ სიწყაროს!..

ცურვა არ იცით? ეგ არაფერი! მოინდომეთ, გამხნივლით, გაბედეთ, ნუ შერკთებით. დაიწყეთ ჭყუმბალაობით, შეაჩვიეთ სხეული წყალს და ზედაპირზე ტრეტივს, მერე კი, რომ დაოსტატდებით, შორეულ სივრცეებსაც თამამად შეუტყეეთ.

ნეტავ ვინ იყო, პირველმა რომ შეჰბედა ზღვაში, ვინ მიანდო მას თავი, და თავისი ძალ-ღონეც სცადა? ვინ იცის, ჩვენი უძველესი, უშორესი წინაპარი იყო, ნეანდერტალელის პაპათბაა... გამძვინვარებულ დინოზავრს ან მამონტს თუ გაურბოდა თავქუდმოგვეჩიო და მერე ბედშეგმა, სხვა გზა რომ აღარა ჰქონდა, ფეხი იშვირა, წყალში ტყაპანი მოაიღინა და... ვასცურა! თქვენ წარმოიდგინეთ, ვასცურა და თავსაც უშ-

ველა. ალბათ მას მერეა, რომ ვცურავთ ჩვენ, ადამიანები, ვცურავთ და არად მიგვიჩინია ზღვა და მდინარე.

ან, იქნებ, წყალში პირველად ბალღი ვინმე ატივტივდა, სრულიად ჩვილი არსება. ბოლო წლების გულმოდგინე გამოკვლევებმა, მეცნიერთა, ექიმების, მწვრთნელების, აღმზრდელის დაკვირვებებმა თვალნათლივ, ცხადად დაამტკიცეს, რომ, თურმე, ჩვილს ძალუძს ჭერ ცურვა ისწავლოს, მერე კი ფეხზე დადგეს.

ცურვა ფეხის აღგმამდე? ფანტაზია არ გეგონონო! ბევრ ქვეყანაში — საბჭოთა კავშირში, ჰოლანდიაში, ავსტრალიაში, ამერიკის შეერთებულ შტატებში, უნგრეთში, იუგოსლავიაში და სხვაგან თამამად მისდევენ ამ წესს — ჩვილი ბავშვი ფეხ-ს-ღვამამდე სწავლობს ცურვას და წყალი მისთვის იმთავითვე შრობლიური სტეჟია, შეჩვეული გარემო ხდება.

უძველესი დროის კულტურული ენები, მავლითად, ძველი ბერძნენი, ეგვიპტელები, რომაელები უდიდეს მნიშვნელობას ანიჭებდნენ ცურვას. მათ კარგად იცოდნენ, რომ

ადამიანს, განსაკუთრებით, მეომარს, მოგზაურს, სამშობლოს დამცველს, ადრე თუ გვიან აუცილებლად მოუწევს წყალთან შეკიდება, ამიტომ ცურვის არმცოდნეებს ისინი სრულყოფილ ადამიანებად არ მიიჩნევენ, „ცურვა არ იცის“, — დაცინილი იტყვოდნენ ხოლმე ასეთებზე.

„ისტორიის მამად“ წოდებულმა ძველბერძენმა ისტორიკოსმა ჰეროდოტემ თავის თხზულებაში ღირსეული ადგილი მიუკუთვნა ვინმე სკილიდიოსს, რომელიც, თურმე, იმ დროის შესანიშნავი მოცურავე ყოფილა. ამ სკილიდიოსმა თავის ქალიშვილ ციანასთან ერთად მშაპცური სპეციული ჩაიდანი: საბერძნეთისა და სპარსეთის დიდი ომის დროს, 480 წელს ჩვენს წელთაღრიცხვამდე, მა-

მა-შვილმა შუალამით ფარულად მისცია მტრის ნომალდებამდე, ხელს მიფარებულგმა ბასრი დანებით გადაჭრეს ლუზის ბაგირები; ქაირანი ღამე იდგა, სპარსელთა აწყვეტილი ნომალდები ტალღებმა აიტაცა, ზოგი ზღვის უსაზღვრო სივრცეში მიმოფანტა, ზოგი შორეულ ნაპირებზე გარდაიცვალა.

სკილიდიოსმა და ციანამ, ჰეროდოტეს ცნობით, იმ ბოზოქარ ღამეს 15 კილომეტრი გაეტურეს. ეს იყო და

ეს. ასლა, როცა ცურვის ზემარათონული დისტანციები ათეულ და ასეულ კილომეტრებს ითვისის, უძველესი დროის ეს „რადაც“ 15 კილომეტრი ჩვენში მხოლოდ ღლიძის იწვევს, მაგრამ ისტორია მუდამ ისტორიაა, ამიტომაც სკილიდიოსისა და ციანას ის მცირე კილომეტრები, როგორც ხედავთ, დღემდე ადამიანის უნაბილო ვაჟკაცობისა და სიმამაცის სიმბოლოდ შემორჩა კაცობრიობის ეამთა აღმწერლობას.

მას შემდეგ ათასობით წელი გავიდა, ვინ იცის, რამდენი ადამიანის სიცოცხლე გადაჩრა ამქვეყნად იმის გამო, რომ მათ ცურვა იცოდნენ. სამკოთა ხალხის დიდ სამამულო ომშიც მრავალმა მეომარმა უადრესად დიდმნიშვნელოვანი, საგმომო დავალება შესასრულა სწორედ იმის წყალობით, რომ ცურვა იცოდა და ისეთი ვეება მდინარეების გადალახვა შეეძლო, როგორცაა დნებრი, დონი, დნანი, ოდერი, შპრეე, ვისლა და სხვ.

ცურვის არმცოდნე ადამიანები ასლაც იღუპებიან, ამიტომ დიდ წყალსაცდებში, ზვეგებზე, მდინარეებზე დაწესებულია საშაშველო სამსახური, რათა წყალს გამოსტაცონ განწირული ადამიანები; ეს კი, სიმატარულ რომ ექვებათ, „წყალწადებულგმა“ თვითვე, საკუთრივ უნდა შეძლოს; ცურვა ყველამ უნდა იცოდეს!

მეცნიერებს მუდამ აინტერესებდათ, თუ როგორ ცურავდნენ პირველყოფილი ადამიანები, საამისოდ ისინი საგანგებოდ იკვლევდნენ არქეოლოგიურ მასალებს, ნახატებს, ძველ ამფორებზე და კედლებზე ამოკვეთილ მოცურავეთა გამოსახულებებს, ხალხურ ზეპირსიტყვიერებას. მკვლევრები დარწმუნდნენ, რომ პირველყოფილი ადამიანებიც ასევე მხარული და ბაყაყურად ცურავდნენ, როგორც ასლა, ფეგების მოძრაობაც ბუნებრივი, ძალდაუტანებელი ჰქონდათ, ამდენად დღევანდელი სპორტული ცურვის ნაირსახეობანიც ამ უძველესი თანდაყოლილი სტილის განვითარების, დახვეწისა და სრულყოფის ნაყოფია. ამქვეყნად ყველა-მართა წინ მიდის, ვითარდება, იხვე-

წება და, რა თქმა უნდა, სრულყოფილი ხდება ცურვაიც.

პირველი ნამდვილი სპორტული დიდი შეჯიბრება ცურვაში 1877 წელს გაიმართა ინგლისში. ცურვის საერთაშორისო ფედერაცია 1908 წელს შეიქმნა, დღეს იგი მსოფლიოს 120-მდე სახელმწიფოს აერთიანებს. ცურვა პირველი ოლიმპიური თამაშებიდანვე შედის ამ ასპარეზობათა პროგრამაში, იმართება სახელმწიფოთა ეროვნული ჩემპიონატები, კონტინენტის პირველობები, დიდი მასშტაბის საერთაშორისო ასპარეზობები, შეჯიბრებათა პროგრამაშია სხვადასხვა მინილის დამტყვევა, ცურვარც კრილით, ბრასით, ბატერფლაით, დელფინით, გულაღმაც; დიდად პოპულარულია მარათონული ცურვა შორ მანძილებზე, ჯგუფური გადაცურვები, გამამხედროებული ცურვა, მრავალდღიანი ცურვა და მრავალი სხვა.

სპეციალისტები ამტკიცებენ, რომ ცურვის შესასწავლად ყველაზე შესაფერისი ასაკია 4-5 წელი, მაგრამ ეს სრულიად არ ნიშნავს, რომ უფრო მეტი ხნის ადამიანებისთვის ეს ცურვის დაწვება მოგვიანებულია თუ-მელო საქმეა და ასაკოვანი სამუდამოდ განწირული არიან „შორალზე“ სასიარულოდ. არა, სრულადიც არა. ცურვის შესწავლა შეიძლება ყოველთვის, ყოველგვარ ასაკში, ოღონდ საჭიროა მონდომება, ხელის განძირვა და სითამამის გამოჩენა.

არმცოდნენი თავს იმით იმართებენ, რომ ცურვის შესწავლას საგანგებო, ბუნებრივი პირობები ესპერიოება — ზღვა, ტბა, მდინარე, აუზი და ა. შ. ჩვენს აზრით, ეს მხოლოდ ზარმაცების ან მათი მოგონილია, ვისაც წყლის ეშინია (არის ასეთი მანე ავადყოფობა, მას „ავტადობა“ ჰქვია). მონდომება და გარტის სურვილი იყოს, თორემ სულ პატარა დელუსაც კი დაავებებს კაცია საცურაოდ ან ეზოში გამართავს ხელოვნურ, ბრუნეტის აუზს და საქმესაც თავს მოამამს.

ჩვენ ამ წერილში საუბარი არა გვექონა სპორტულ ცურვაზე, გამოჩენილ სპორტსმენთა თანამედროვე საარაკო რეკორდებზე, სწრაფ წამებ-

კახეთის
სიღატაკების

სალომე აილახვარის ბეჭობა

ზე. ეს სხვა თემაა, და თუ სურვილი გექნათ, არც ამაზე დავხარალებით, სხვა დროს სპორტულ ცურვაზეც ვისაუბრებთ.

მაგრამ საქმე ისაა, რომ დღეს ცურვა ყველამ უნდა იცოდეს, უკლებლივ ყველამ, განსაკუთრებით კი ბავშვებმა, მოზარდებმა. უამისოდ არ იქნება. მეთვალყურე მათ, ბუნებრივია, გამოცდილი, მცოდნე, ყურადღებიანი უნდა ჰყავდეთ, ახალბედებს თავდაპირველად გარკვეული სიფრთხილე მართებთ, ყურადღებით უნდა უსმინონ ცურვის მცოდნეებს, შემდეგ კი წყალში თამაში, ყურყუმალაობა, ენერჯიული, გაბედული მოძრაობები დიდად შეუწყობს ხელს ცურვის დაუფლებას.

სად შეიძლება ცურვის თავდაპირველი ანბანის ათვისება, სად შეიძლება ბავშვმა თუნდაც ის შეისწავლოს, რომ წყლის ზედაპირზე ამოტივტივდეს და არ ჩაიძიროს. საამისოდ მოსწავლეებმა, უპირველეს ყოვლისა, უნდა მიმართონ თავიათი სკოლის ფიზკულტურის მასწავლებელს, პიონერბელმძღვანელს, კომკავშირულ ორგანიზატორებს, საცხოვრებელ ადგილებში — სპორტის მეთოდისტებს. უფროსები შეძლებენ გამონახონ შესაფერისი წყალსაცავი, აუზი, საგუბარი, იმასაც თავს მოაბამენ, რომ ბავშვებმა უხიფათო პირობებში გაიარონ ცურვის პირველდაწყებითი გაკვეთილები. შემდეგ და შემდეგ კი, როცა ნორჩები წყალში „ფეხს აიდგამენ“, საქმე ბაცილებით უფრო გაიოლდება, პატარას შორ მანძილზე ცურვაც აღარ გაუჭირდება.

ცურვა კეთილშობილური სპორტია, იგი ახალისებს ადამიანს, ხელს უწყობს სწორი აღნაგობის განვითარებას, მოძრაობათა კოორდინაციის გამომუშავებას, ღრმა და თანაბარ-ზომიერ სუნთქვას, სივრცეში ორიენტირებას. ყოველივე ამის გარდა წყლის ზედაპირზე მუდამ სუფთა, კრიალა ჰაერია, სუფთა ჰაერი კი ყველას ასე ძალუმად გვჭირდება.

1795 წლის ზაფხულში, კრწანისის ომის წინ, მეფე ერეკლემ თავისი სანდო კაცი, თავადი გარსევან ამილახვარი მცირე ამალით ჩრდილო კავკასიაში გაგზავნა, რათა მას, ვითარცა საქართველოს დესპანს გენერალ გუდოვიჩთან, სამხედრო დამხმარება ეთხოვნა სპარსელების წინააღმდეგ ბრძოლაში.

გარსევან ამილახვარი თავისი სახელობით (ახსლავარდა ცოლითა და ბავშვით) თბილისში, ანჩისხატის უბანში ცხოვრობდა. გარსევანს ელჩობაში შეაგვიანდა. ამასობაში სპარსეთის შაჰი აღა-ბაჰმად-ხანი თავისი ურიცხვი ჯარით თბილისს დაეცა. სალომე ამილახვარმა, რომელსაც საშუალება ჰქონდა სიცოც-

ხლის გადასარჩენად საამილახვროში გახიზნულიყო, თბილისში დარჩენა არჩია.

დიდი სისხლისმღვრელი ბრძოლების შემდეგ მტერმა თბილისი აიღო და ეცხვლს მისცა. გამხევებული სპარსელები ქალაქს მოედგნენ. ორმა ოფიცერმა და მათმა ჯარისკაცებმა გარსევან ამილახვრის სახლის კარები შეანგრეს და შიგ შეიჭრნენ.

გვირული სულისკვეთებით აღსავსე სალომე ამილახვარი მტერს როდი შეუშინდა. კედლიდან თავისი ქმრის ხმალი ჩამოგლეჯა, ჯერ ერთი ოფიცერი მოკლა, მერე მეორე. მაგრამ ამ დროს ერთმა ჯარისკაცმა ხელში დაჭრა და ხმალი გააგდებინა. გმირ ქალს პატარა ბიჭუნა თვალ-

წინ მოუკლებს, თვითონ დაბატყვევებს და აღა-მაჰმად-ხანმა მიპყვარეს იმ ვარაუდით, რომ რაკი ტყვე ლაშაზი ახალგაზრდა ქალია, მეფე კარგად დაეგვარაწურებოს.

აღა-მაჰმად-ხანმა კი სალომე რომ დაინახა, სახე შეიგუბუნა და გაგულისხმებულმა შესძახა: — ეგ მე არ მპყრდებმა! ვინ არის მყოფელიო?

სალომე სანარსმა დიდებულმა ჯაფარ-ბეგმა შესიყდა, თავის ბანაკში წაიყვანა და ასე უთხრა:

— თუ ჩვენს რჯულს, მაჰმადიანობას, მიიღებ, ჩემი ცოლი ვახდები, და თუ ქრისტიანად დარჩები, მაშინ ხასად დაგისვამო.

სალომემ არაფერი უპასუხა, ფორქის მისვლა თავი. მეგრე უთხრა:

— მინდა შენი ცოლი გავხდე. ასეთია ჩემი ბედო, და ეს მე წინასწარ უკვე შეუწყაო.

— როგორ თუ გეუწყვა? — ჰკითხა ჯაფარ-ბეგმა.

— როგორ და მოელმა საქართველომ იცის, რომ მე დედაზემამა ბედისწერის გამოცნობა მასწავლა.

ჯაფარ-ბეგი უთხრა:

— მომეცი ხელი, — უთხრა სალომემ, — სიგ შენ ავარიდებ ბრძოლის ველზე. აქედან, შეველიცევი ხან-ჯალს და უნებელი ვახდები!

— შენ შეგიძლია ხანჯალს შეულოცო? — გაიკვირა ჯაფარ-ბეგმა.

სალომეს გაეცინა.

— შემიძლიაო? მომეცი შენი ხან-

ჯალი. მე სომ ვერ ისევ ქრისტიანი ვარ, ვერც სხვას მოვკლავ და ვერც თავს მოვიკლავ.

ჯაფარ-ბეგმა ქართველად ხანჯალი ამოიღო და სალომეს მიჰყოფა. სალომემ ხანჯალი ხელში დაიჭირა და თავისთვის რაღაც ჩურჩული დაიწყო, თითქოსდა ხანჯალს ულოცავსო, სინამდვილეში კი ღმერთს ავედრებდა თავის თავს.

— მიზადა, — წარმოთქვა სალომემ. — მოვლ შენი ხანჯალი.

ჯაფარ-ბეგი გაოცდა.

— არა გჯერა? მაშინ შეხედ! — და ხანჯალის წვერი გულზე მიიდო.

— მოდი, ხანჯალს ხელი დაჰკარი და დარწმუნდები, რომ იარაღი მე ვერას მავნებს.

ჯაფარ-ბეგს, ისედაც გაოცებულს, გონება დაუბნელდა, თავისი ძლიერი ხელი ხანჯალს დაჰკრა, მასვილი ტარამდე ჩაერჭო სალომეს გულში. სიხსლმა, როგორც შადრევანმა, ისე იფეთქა და სალომე უსულოდ დავიდა. ჯაფარ-ბეგი გაქვავდა, შეინანა თავისი საქციელი, მიგარდა სალომეს, მაგრამ უკვე გვიან იყო.

გვირი ქალის, სალომე ამილახვრის ხსოვნა ხალხმა შეინახა თავის სიტყვებებში და მომავალ თაობას გადასცა.

დიდმა ქართველმა მწერალმა აკაკი წერეთელმა სალომე ამილახვრის ხასე შესანიშნავად გამოიყენა თავის ისტორიულ რომანში „ბანი-აიუკი“.

დანარჩენები — უმრავლესობა — მტკვრის ხეობაში, სოფელ ჭალის ხანაპეში გაეჩრებინა, თვითონ კი ბრძოლად აღმრთელიყო.

მათელ მოუსწრეს რუს-ქართველთა რაზმებმა და სასტიკად დამარცხეს ლეკ-მოსაღრი. ლეკთავე მარტო ათასი კაცი ადიდებულ მტკვარში ჩაიხრჩო. რუს-ქართველთა მხედრობამ ტყვეები იხსნა და თავიანთ სოფლებში გაისტუმრა, თანაც მცველები გააყოლა.

დიასამიძის სახლობა და ზოგი სხვა ტყვეები მტკვრის ახალციხის საფაროს გზაზე ტყვენი შეერკა. დაღლილ მცველებს ღრმად ჩასისინებოდათ, შეკრულ-შეხოვლილ ტყვეები ტყის ტერეებში ახა სად წაყვლინო. ეძინა მტერს, მაგრამ არ ეძინათ ტყვეებს. გათენებას აღარაფერი აქვდა, როცა ტყვეთა შორის ყველაზე დონიერმა ვადაცმა კაცია გვირიტემ ჯაჭვი გაგოლია, მძინარე ლეკს ხანჯალი აართვა და ტყვეებს ხელეში გაუხსნა. ხელგახსნილებმა მძინარე იარაღი აპყარეს და ერთიანად ამოხოცეს. თინა და მარიამი ამ დროს თავს წაადგინენ მოშორებულ მძინარე „ნაღსო“ ლეკს. თინამ მას გულზე ხანჯალი დააჯიწა, მარიამმა კი იარაღი აუგადა. ლეკმა გამოიღვიძა, თავაღლინს ფეხებტას მოჰკვა.

— ლეკო, არ გაინძრე, თორემ აქვე გავათავებ!

ლემმა აიხედა, თინა და მარიამი რომ დანიხა, გაოცებულმა შეჰკვირა:

— თქვენ ვინ გაგიშვათ, მე თქვენ გიჩვენებთ...

თინამ და მარიამმა იმარჯვეს. ხელები უკან გაუტერეს. ამასობაში სხვები მოვიდნენ.

— ყოიად, დებო, თინავ და მარიამ, — უთხრა კაცია გვირიტემ, — ერთი ლეკი სომ მონენ საჭიროა, იქ, დაღესტანში, ამზის წამლებად.

გადაწყდა მტრცხვენილი, ქალთაგან ტყვედქმნილი ლეკის მხედრობასთან წარდგენა წილად თინას ერგო. წარადგინა კიდევ. თინას გვირობა შეუქცა. თემიურავ ზაგრატიონი მოვიდოხრობს: „მუნ დიაგვან ერომან ტყვეთაგანმან ქართველმან შეიპყრა შემეყრობი თვისი ლეკი და

ბუიჯი ღუბი

იღმა XVIII საუკუნე, ქართველი ერის უკიდურესი ძნელბედობის ხანა. აღმოსავლეთ საქართველო ლეკ-ოსმალთ ვაჰსადათ სათარეფოზე, მტერი უშთავრესად ახალციხის საფარულან ბორჯომის გზით ესსმდა თავს ქვეყანას.

1783 წლის რუსეთ-საქართველოს სამოკავშირეო ტრაქტატის ძალით რუსთა მხედრობის რაზმი ქართველთა რაზმთან ერთად სურამში მორიგედ დაიდგარიყო.

მტრის ორი ათასმა კაცმა ბორჯომის მხრებიდან გააშოლახა მდინარე მტკვარი და ქართლის სოფლებს შე-

ესია. თარემი სოფელ საქაშეთსაც ეხდა, ვაძარცვა და აიკლო, მოლიანად ტყვედ ჩაიგდო თავად დიასამიძის სახლობა, ბევრი სხვა ქალი თუ კაციც დაბატყვევა და დიდი ნადავლით განას დაადგა.

ეს ამბავი ერთმა მოლაშქრე-მორიგემ შეიტყო და სურამში რუსთა და ქართველთა მხედრობას აუნობა, იხინენ დაუყოვნებლივ დაიმხრნენ მტრის წინააღმდეგ.

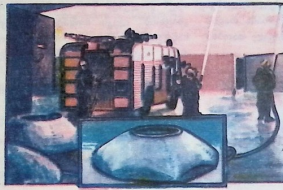
დიასამიძის სახლობა, რომელშიც დები თინა და მარიამიც იყვნენ, აგრეთვე სხვა ტყვეებიც, მტერს წინ გაერკვა, მტკვარს გაეცილებინა, სოლო

ახალი შიპი

სოფლის რაიონიდან დასახლებულნი არიან ინტერკომუნალური შიპის ელემენტარული სახლი. იგი ჩვეულებრივი შიპისა და უწყრილნი ელემენტარული სახლი ნაწილებად სუსპენზიის წარმოადგენს. ახალ შიპის ადრინდელი იმ შესთავაზებში, როცა ჩვეულებრივი რიზილი სასურველ შედეგს არ იძლევა.

უცნაური კასრი

ინგლისელი მეხანძრეები წარმატებით იყენებენ პლასტიკისა და არსინისგან გაკეთებულ მოქნილ კასრებს იქ, სადაც სახანძრო წყალავანთილობა არ არსებობს. ეს კასრები ლითონისავე გაკეთებით მსუბუქი და ადვილი გადასატანია. ახლა, თითოეული მათგანი ორ ტონამდე წყალს იტევს.

იონოსფერო ვაბატონი

მეცნიერები დიდი ხანა იტყვიან მიწისქვეშა წინასწარმეტყველების საშუალებებს. ახლანდელ მათ ურთიერთობაშია მიაქციეს იმ ვაბატონებს, რომ ძლიერი მიწისძვრის წინ შეინიშნება გარდატეხილი მიწისძვრისა და საშუალოდღივან დასაზოგადოებრივ ტალღები კი იონოსფეროვრებულდება და ამტომ მეცნიერებმა სწორად იონოსფეროს მიაპყრეს შიპი.

ვაბატონი, რომ მიწისძვრის წინ იზრდება ზღვის იონოსფეროს დონე. მაგრამ საკითხია, რა გზით უკავშირდება ეს ფაქტი დედამიწის ქერქში მიმდინარე პროცესებს?

ერთ-ერთი ჰიპოთეზის თანახმად, დედამიწის ქერქის დეფორმაცია წარმოშობს ელექტრულ ვოლტს. თუ ეს ასეა, რადიოტალღოვანი მემორიები იონოსფეროს დონის გაზომვა და, მათთანავე, მიწისძვრათა პროგნოზირება და გაკეთებით უფრო იოლი იქნება მიწისძვრის ელემენტარული ვოლტის გაზომვითან შედარებით.

კოლარული ტანკარი

კანადელმა გემოშენებლებმა დაამართეს მსოფლიოში უდიდესი ტანკერი-ეილემენტარული. მისი სიგრძე 400 მეტრია, წყალწვევა — 150 ათასი ტონა, დონორის ძრავათა სიმძლავრე — 22 ათასი ცხენის ძალა. ამ ტანკერს შიპი.

ფინის (თითოეული — 0,8 ჰპ) და მათ შორის მთავარია 0,2 მმ სისქე ფოლადის ფურცლებიდან. მისი სიმძლავრე შეესაბამება საავტომობილო მრეწველობაში აქამდე მხარბული ფოლადის ფურცლის სიმძლავრეს და, ამავ დროს, ირგვლივ მსუბუქება.

ლია დაუბრკოლებლად იცურებს 2 მეტრამდე სისქე ურთიერთში. ვეისი კინო ფოლადის ჭავშითაა გაშვებული

„პლასტბათონი“

ორმა იპონურმა ფოლადის კონცერნი დაიწყო პლასტბათონის ჩატანებული ფოლადის ფურცლების გამოშვება. ისინი საავტომობილო მრეწველობასათვისაა განკუთვნილი. ახალი „პლასტბათონი“ შედგება პლასტმასის ორი თხელი

ელემენტარული სისტემების დახვეწა

აშშ-ში რვათა სატვირთო მანქანაზე დაყენეს სისტემით მარცხენარზე ილემენტარული სისტემები. რეგულაციის სიზუსტე 0,6 კმ/სთ-ით, რაც ათწერ სწრაზობს მეტანკურ სისტემათა სიზუსტეს. ელემენტარული რეგულაციები 20-30%-ით ამცირებს სწავის ხარჯს. ამის შედეგად უფრო სატვირთო მანქანა წლიური ეკონომია 10 ათას დოლარს აღემატება.

მოიყვანა მსედრობასა შინა ქართ-ველთასა“ (იხ. ახალი ისტორია, 1983 წ. გვ. 59).

მართალია, ოფიციალურმა ისტორიამ არ შემოგვიანსა გმირი დების თინასა და მარიამის ამბავი, მაგრამ ხალხს მარ დაივიწყა ისინი და თავისი ზეპირსიტყვიერებაში უკვდავყო მათი გმირობა და სახელი.

ქართულ სიძველეთა შესწავლის დროს ჩვენს მიერ მიკვლეული იქნას ისინი მოკვდილობის მიერ ქართლ-

ში ჩაწერილი ხალხური ლექსი „აკაცია გმირიქი“, (დაიბეჭდა 1898 წელს „აკაცის კრებულში“), რომელშიაც აღმოჩნდა თინასა და მარიამის სახელები.

აი, ეს ლექსიც:
„საქაშეთი რომ აიღეს,
იყო ორმხათ დილაო,
ქალები ბევრი წაახსეს,
მარიამი და თინაო.

ახალციხე: რომ გავიდნენ,
მეტრის სა... ლებს ჩაეძინაო,

ტყვესა კაცია გმირიქეს
ულავაში ჩაეგინაო;
მივლიჯ-მივლიჯა ჯაჭვები,
ყველა ტყვეს მოეღინაო.
მისცვიდნენ მტერების იარაღს
იერიშ მიიტანაო,
თითო მოქნვეთი სამ-სამსა
კუწივდა როგორც ჩალაო,
რაც უწინ იმათ დღე ადგაო,
ის მათ მტერს დააყარაო.“

თეიმურაზ შანიკაძე

ყველა თქვენგანს ბევრი საცარი ზღაპარი წაუკითხავს უცოდინებელი ჩაღობებზე, კვილი ფერი-გებზე, რომლებიც შეუძლებელს აკეთებენ. ცხოვრებაში კი, რა თქმა უნდა, არც ფერიები არსებობენ და არც ჩაღობები. მაგრამ საიცინებო კი არსებობენ, თუმცა უკვლავ მათგანს, თუკი სიღრმეში ჩაეჭვებით, იღუმულო სახურველი იდვილად ესწრება ხოლმე.

მომავლით ირგვლივ უკვლავ ნაბიჯზე ხედვებით ქიმიას, აითხუნოქივი? — ყველაგანწყობი, ყოველსშემდეგ და უზიადი ენახებადო, ენახებადო, რომელიც წვანა და სუნთქვას უწყობს ხელს.

რა არის ხაზინა? ქიმიკოსის აზრით, იგი მარილია (იღონდ არასაქმელი, რა თქმა უნდა). ეს მარილი წყალში გახსნას ცხიმოვან მუავად და ტბად იშლება.

სანთი ანთებს — იწვის აირი, რომელიც სხვადასხვა ორგანულ ნერთია ნარევი, ეს ნარევი წვედარის ჰაერის ენახებად უერთდება და სხვა, უფრო ადვილადწვად ნერთებზედ გარდაიქმნება.

ქიმიის საცირებათა საწყაროა. ზოგ რეაქციას ისეთი ცუქტი ახლავს ხოლმე, რომ რბილიც მასურნი წინათ მთი შორაქუნებზედ გავლენის მოსაძიებლად აუცნებდნენ (მაგალითად, „ჰელოციტი“ ახერხენ ცეცხლს, „სეფედენ“ იოვლს, მიხუავლით იცხიმოვანი წვანა და ა. შ.). ახლა კი უკველ ვიწერ ბავშვს, რომელიც ქიმიის საწყისებს

ქიმიკი

*ქიმიკური
 ინსტრუქცია*

იყნობს, შეუძლია ამხილოს ნებისმიერი ქიმიური „სასწაული“. გაეცნობი ასეთ „სასწაულოა“ რამდენიმე მაგალითს (ცდები ჩაბაბრით მხოლოდ მასწავლებლის მეთიპალაურობით).

„სინაბრი ბრანაბით“
 ლამაზედ დუერილ გოვირდნაზირაბდს (CS₂) მიუშვებოქი შინას წყარი (რომელსაც წინასწარ გაახურებოქი) და „უბრანეთ“ აითოს. ახლავ სხვა — გოვირდნაზირაბდთან გამოზარი სხეულის მიახლოებაც კი მის აალებას იწვევს.

„მედი-ქიმიკი წააღმავს“

ქეპანო ჩაყარი ცოტაოდენი ბერილოუს მარილი, შემოდან დაადეოთიერი დოზურის პატარა ნაქეპი (ან დაყარიეო ასანთის თაქეპი). ქეპანო ჩაასითი წყალი და მითი წყო-წყოთითი დაშაბეტი გოვირდნევა. გაიხსნის ტკაენი, სითე უვიოდება, ფისფირი წააღმავს ააღდება.

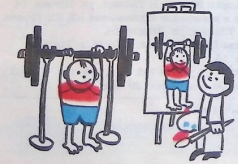
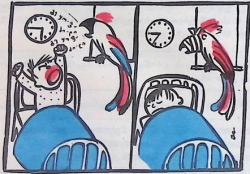
ცდის ბხნა: ბერილოუს მარილი და გოვირდნევაას ურთიერთმოქმედების შედეგად გამოიყოფა ოქსიდი Cl₂, იგი მუისეეე ოღბედა და ამის შედეგად გამოყოფილი ენახება იწვევს ბერიოი ფისფირის წვან თვალსმომჩებო ნაიბით.

„სილიაბაბრი ბაბი“

ქელაში ჩაასითი 800-100 მლ ნატიოების სილიაბის ხნარო და 50-80 მლ მარილმუავა. ქეპი დაადეოთი ნაიელ ადგალას და შიგ ფრისოლადა ჩაყარის კოალბის, ნაქელასა და რკინის კოალიბის რამდენიმე კრისტალი. მასწენე დაიწვება სხვადასხვა ფორმისა და ფერი „მედიწარიეოა“ ზრდა.

- ბისბითის სბიბიტბ:
- ა) Na₂SiO₃ + 5H₂O (10% -აანი);
 - ბ) ზეუღბობრავი წებოს ხნარო;
 - გ) HCl (1:1);
 - დ) FeCl₃, NiCl₂, CoCl₂ — მუარი ქრისტალიბ.

ლაპარა გოვირდნაბი, ქიმიის მეცნიერებათა კანიდატი.

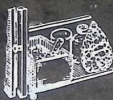
● დასახლის მალობელი დაგრჩება, თუ ასეთ რამეს ასწავლი: ნიერის გახევისას თითები რომ არ დაიკაროს, სახეხელას ცელფონის ფურცელი დაფინოს და ნიერის ცბილი ზედ გახეოს. ამ ხერხს მეორე უპირატესობაც აქვს: გახეხილი ნიერი მთლიანად ცელფონის აფსტზე რჩება და სახეხელაში არ იქედება.

● ლიონის, პლასტმასის, ქვის თუ ხის მომცრო დეტალების გასაპირებლად შეგიძლია გამოიყენო დაქვედებული ვიზრაციული ელექტროსაპარსი, დაწების ბლოკის ნაცვალად ღერძს ქინკადაკრული პლასტმასის ფირფიტა ჩამოაცი. ქინკის საპრიალებელი პასტა წასცხე და მუშაობას შეუდგე.

● თუ არადასულიყო პლასტმასის ელექტროჩანაგალი მწურობიდან გამოვიდა, მის გადაადგმას ნუ იჩქარებ. გასჭერი იგი მანქანადა გასწვრივ; მავთულის ბოლო გაასუფთავე; მანქანას მიიჩრდი, განაებერი ასე დააწე, ზედ ძაფის არტახებზე დაადე და ელექტროჩანაგალი კიდევ კარგა ხანს მოგეშახტრება.

● დიდი ზომის მინის ფურცლის ან საჩქოს ვალტანა ასეთი ხერხითაც შეიძლება: ორმავედუფიანი ორი მხარეზე გადაიკიდე, ბოლო ოქმა რომ არ ისრიალოს და მინაც მოხერხებულად გვეპირს, თუკის ზტოებს შორის განმეცენა ჩასვი და პრობლემაც გადაიჭრება.

● მალახილდან თუ ბაჩრიდან მოტანილი სტაფილი რამდენიმე დღეში ტენება და უფარავია ზედ დახასიახი მიდლობელი დაგრჩება, თუ ასეთ ხერხს ასწავლი: სტაფილი ოთხში დადებულ სველი ქვიშით საცხე უფთო შეინახოს და ღარ გაუფუფლებს.

● არსებობს ხერხი, რომელიც მოგეშახტრებს მილის და მებრის სწრაფ დადგენაში. ფურცლოვანი ლიონის ან პლასტმასისგან გამოსჭერი სახელურიანი ეტობედა, ვაკომ მანძილი ეტობელს ვერადების მოპირდაპირე წერტილებს შორის, მიღებული რიცხვებით დაწყაოვანი შეკა შეადგინე და ხელსაწყო შვად გვეცხება.

2. პეღაშვილი — ცხინვალელ ნორჩ ტექნიკოსთა საქმეები (ნარკვევი) გარკვ. 2

ბ. იმედშიძე — ცხერის ბინაშა (მოთხრობა) 9

ს. შავსურიანი — ლექსები 10

5. პსხიშვილი — „თუ კომუნისტი ვქვია სახელად“ (ნარკვევი) 12

6. ტოშაძე — ორგორც მოღონება (მოგონება) 14

უცხოური — რეპორტი 14

ეს ხალხსაინი შრომითი სემესტრი (ფოტორეპორტი) 16

ბ. ბითაწილი — კოსმონავტიკა (წერილი) 18

ი. იბარველიძე — ევლოსეიდესტის გმირობა (მოთხრობა) 21

ახსი 24

ლ. ტენაშვილი — ლექსები 25

ვე. კანდელაკი — შუი საინტერესო თამაშა (წერილი) 26

ბ. შორბაძე — უმწაველო, იფე ცურვა? 28

3. სიღაშვილი — სალომე ამილახერის გმირობა; გმირი ღება (წერილი) 28

საინტერესო სახალციხე 30

სახალციხე ქვიშა 31

მხატვრის ღებობა 31

ცხოვრებები 32

ფსახელები გარკვ. 2

თ. ჯაღალაძე — ნიკოლა პუსენი (წერილი) გარკვ. 4

გარკვევის 1-ლ ვერადის მხატვრობა თხზურ შემოქმედება

მოთავი რედაქტორი პაპაშვილი შალვა

სარედაქციო კოლეჯი: პან პაპაშვილი, ნუნბარ პუბლიკისტი (მ/შ, მღვანე), შურბა პოშაძე, მანანა პეღაშვილი, პატარაველი ვახაშვილი, დიდილი პაპაშვილი, იოსებ საშვილიანი, პიროს შემოქმედელი (მხატვარი-რედაქტორი), ოსტარ შურბანიანი, სიონა შურბანიანი, ლიანა შურბანიანი, შურბა პუბლიკისტი.

რედაქციის მისამართი: 280098, თბილისი, ლენინის ქ. № 14, ტექნიკური: მოთავი რედაქტორის — 22-97-05, 92-51-31, ბ. მ. მღვანე — 92-97-04, 92-52-05, განყოფილებები — 92-97-02, 92-97-01. გადაცემა ასაწავლად 26.05.86 წ., ხელმოწერილია დასაბეჭდვად 22.07.86 წ., ქალაქის ფორმატ 60 81/2, ფურცელი ნახევარი ფურცელი 4. სააბრეცეო-საგამომცემლო თაბაბი 5,25, ზედა 1214, ტიპაჟი 155.000. ეგზ., უფ 04727

საქარედაქციო ცენტრის გამომცემლობის სტამბა. 280098, თბილისი, ლენინის ქ. № 14.

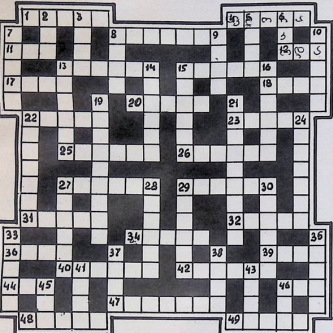
თბილისში მცხოვრებ აბორიგებს პაპაშვილიანი არ ეცნობიან.

«Пионер», журнал ЦК ЛКСМ Грузии и Грузинского Республиканского Совета Всесоюзной пионерской организации имени В. И. Ленина для школьников. Выходит один раз в месяц на грузинском языке. Адрес редакции: 380098, г. Тбилиси, ул. Ленина, 14. Отчитываю в типографии издательства ЦК КП Грузии, 380098, г. Тбилиси, ул. Ленина, 14. Издательство ЦК КП Грузии, 380098, г. Тбилиси, ул. Ленина, 14. Формат 60x80/2, учтено-изд. з. 4, усл. лет. з. 5,35. Тираж 155.000 экз. Цена 20 коп.

© „საბიჯარი“, 1986 წ.

კ რ მ ს მ რ დ ი

თარგუმად: 1. უფილი სა-
მთავრო დასავლეთ საქართველოში;
2. მცენარეთა სახეობა; 3. კურორტი ვეპატკორის რაიონში;
11. ხეების სიმრავლე; 12. ბოძებ.

ზე შეშღავარი პატარა ხის სახლი
დას. საქართველოში; 13. ცენტ-
რალური აფრიკის ქუჩა ტომის
წარმომადგენელი; 15. ქალაქი
ჩინეთში მაინანის კუნძულზე; 17.
წყალქვეშა კლდე, რომელიც სა-
სიფათოა ნაოსნობისათვის; 18.
ქსოვილის სახეობა; 20. გარეუ-
ლი ფრინველი; 22. აწიის სახელ-
მწიფო; 28. წყნარი ოკეანის კუნ-

ძული; 25. მშენებარე ქალაქი
ბაშუ; 26. ინტელექტი აიპი; 27.
რაიონ მანქანის ან მქანისთვის
დაწინააღმდეგობა, რაც სასიფათოა ად-
მიანის სიცოცხლისათვის; 28. რე-

ალურად, ობიექტურად არსებუ-
ლი არაორგანული სახეობა; 81.
ფულანია კონსტანტიანოპოლში;
82. გარეული ცხოველი; 84. ცხოველ-
თა სახეობა; 86. ევროპის სახელ-
მწიფოს დედაქალაქი; 88. სიმინ-
დის ნაყოფი; 40. შავი ფეხიანი,
რომლისგანაც აწვადებენ გრიფი-
თის საწერს პატარა დაფას; 42.
საქართველოს მდინარე; 44. დე-

ლაჩიის ამაღლებული ნაწილი; 46.
მდინარე სსრკ-სა და ჩინეთში;
47. თევზის სახეობა; 48. აწიის
სახელმწიფოს დედაქალაქი; 49.
ღლიტი კონსტანტინის ნაწილი, რომ-
ლისგანაც დამოუკიდებლად აშეგ-
ნებენ.

შეშღავად: 2. ღრის მონა-
კეთი; 2. საქართველოს კურორტი;
3. მუხის სახეობა; 6. მუხის
ნაყოფი; 7. კიბორჩხა ილიმენ-
ტი; 8. მტაცებელი ცხოველი; 9.
თბილისის ძველი უბანი; 10. მწე-
რი; 18. მსხვილი მახრახობლა
ველი; 14. რომაული მითოლო-
გიის ქალღმერთი; 15. თიხის ტუ-
რქელი; 16. საფიქრო სვანეთში;
19. ცენტრალური აფრიკის სა-
ხელმწიფო; 21. აწიის სახელმწი-
ფო; 22. დაბალი ხარისხის მურა
ქვანახშირი; 23. სოფელი ქარ-
თლის რაიონში; 27. აველფორისა
დმი გულარობა; 28. ცხელი
ქვეყნის მტაცებელი ჭაფურჭავა-
ძის ცხოველი; 29. ვუელის სახე-
ობა; 30. სახელმწიფო დაწესებუ-
ლების დაფუძნება ადმინისტრაცი-
ული პირი; 33. ისტორიული ძე-
გალი საქართველოში; 35. აწიის
სახელმწიფოს დედაქალაქი; 37.
ვანის ქოხი; 38. შემოკავებული
მეფის ნაკვეთი სავანეებზე ღარ-
გული ზღბელი, უფროსი და
ა. შ.; 41. ზეიარა, მთაწვეთში
მცენარე; 43. მდინარე თბილის-
ში; 45. მდინარე და ქალაქი ნი-
ვერიაში; 46. უღმურებთის
(ჩხუტა) მდინარე, მდ. კამის შე-
ნაკაფი.

შეადგინა
ალ. გორჩინიშვილი

ბ ა მ ო ც ა ნ ე ბ ი

ბაქაწინა ქვეყანა,
მთლიან აუღივსი ფერია,
ქვეყნის არაფრეც კლდეები
ჩრსხვითი შემოცქერაინ,
თითქოს ვემუქრებინა;
ქვეყნის წუ გაეკარები,
თორემ დასრებები
ჩვენი ზანის ბრძელებებით.

მალა კლდეთა სვეტი ვარ,
თავით ცახთან შესლილი,
ვდავარ, სადღე მთა არის
ანდა უღიდეტბელი,
ჩემთან ცხოვრობს ცხოველი,
დაიდ ჩქებვადგარებელი.

ბ. შეთქაძური

იგი ისეთი რამ არის,
არც ვაგებია არც კლდე;
არც ვაგებია და არც მოკლე,
არც ზეგანა და არც ცოტა,
არც თბილი და არც ცივი,
არც თრთული ანდა ადვილი,
არც ლაზარია, არც უწილი,
არც მავარი და არც რბილი,
არც ფარითა და არც ვიწრო,
არც მაღალი ან დაბალი,
არც კარგია და არც ცუდი,
არც ძველი ანდა ახალი,
არც სქელია და არც თხელი,
არც მსხვილია და არც წვრილი.
რა არის?

მგონი, მისვლელმა
დაკვირვებულმა უპასუხია.

ამ სურათზე კლდე ერთხელ
გაუყურებ შენაოთ:
გაუყურებ ტბის ვარშემო
ატბილდა ლერწამი.

ბურთია თუ ქალია? —
გამოიცივო ვიძღვლო:
ასი კაბა აცეცა,
ყველა — უსკანინო.

ეს ფერგერაილი პატარაილი
არც უნახავს ვის? —
არავინ არ აწინებს და
მაინც მუდამ თრთის.

ნ. მარინი

მ ე ტ ა ბ რ ა მ ე ბ ი

ჭერი ის ცფარი მომთებნე,
დაოლეს თავს რომ არიღებს,
თუ რიცხს მარჯვენად ამოღდა,
უცებ აოჭერ ადღებს.
პირველ ზეგარს თუ შეუცვლი,
სხვა სახელი იქნება,
შენთან არის განსურტლად,
აღლითა მიგნება.

სომხლის ღრის მოვებნე,
ცხსლზე შეგვარე შეხლად,
— კიდური ხმოვის შეცვლაში
არ დაკვირდებ შეგლა. —
ნაქანათვის გავთლად,
კახლად მოვარე ვუას,
უფრო გამძნა ყოველთვის,
ჩრსხვით ან მუხის თუა.

შ. შოთაძე

**პუნსები № 6-ში
შოთაძეების
„სხვაკარგულზე“
თ ა ბ ს კ ა ტ ი ბ ი**

1. მორცხვანობა; 2. მსახ-
წილი; 3. სტრატეგია;
4. პილბი; 5. ლეგენდარული;
6. 7. გმირი; 8. მშობისობა;
9. შონაო; 10. ხან-მარო-
ნო; 11. იტალია; 12. მარ-
13. ღაზია; 14. იტალია;
15. იტალია.

გამოცანები

ქართი:
საქართველოში
ტრატორია.

პანაშრობები

თბილისი — საბავშვო
დაფისა — ადგილი
მეხს — ხეში.

შეშღავადები

მთავრობა — მართალი;
ქველი — წელი.

შპარტა

კურორტი.

ჩხენი საკაპოფნემო დარბაზი

ნიკოლა პუსენი.

„ტანკრედი და პრიმივა“.

„პუსენის ცხოვრება მის ნაწარმოებებშია არცთულო და მათსავით შვენიერი და კეთილშობილია. ეს შესანიშნავი მაგალითია იმათთვის, ვისაც გაღაწვევები ჰქვს, სიციხეზე ხელოვნების მიუღწევად“; — ასე წერდა სახელგანთქმული ფრანგი მხატვარი იენე დელაკრუა მიჩვილებზე საუკუნის დიდ ფერმწერზე, კლასიციზმის მამიდინარეობის დამაარსებელზე — ნიკოლა პუსენზე. და მართლაც, პუსენის ცხოვრება ისეთივე სუფთა, მარმონიული და ამაღლებულია, როგორც მისი შემოქმედება. იგი ახალგაზრდობაშივე იტალიაში დასახლდა და თითქმის მთელი ცხოვრება იქ გაატარა, რომის ანტიკური ხელოვნების ძეგლები და იტალიური პეიზაჟები შთააგონებდა მის სურათებს მითოლოგიურ, ლეგენდარულ და ისტორიულ სიუჟეტებზე. პუსენი მუდგროდ და ქარაყვებულად ცხოვრობდა, არც სიზღიდრის, არც დიდების მოხებებს არა ცდილობდა. სამაგიეროდ, ვაკაცებზე სწავლობდა წარსულის ფერწერას და არქიტექტურას, დაინტერესებული იყო ისტორიითა და ლიტერატურით.

თუმცა ნიკოლა პუსენი არასოდეს არ წყვეტდა ვაშლის მშობლიურ საფრანგეთთან და მის კულტურულ ტრადიციებთან, პარიზი მაინც მხოლოდ ერთხელ მოინახულა. როდესაც პუსენის დიდებამ საფრანგეთს

თის სამეფო კარამდე მიადგინა, მიუხედავად მისი მტკიცებულებებისა პირადად მოიწვია იგი, და მხატვარი იძულებული შეიქნა გამგზავრებულიყო მაგრამ პარიზში სამეფო კარის უნიკო ფერმწერებმა დიდ მხატვარ მტრობას და შურის მძიმე ატმოსფერო დაახვედრეს. პუსენი, მისივე სიტყვით, იძულებული გახდა ამ მარტყულიდან სწრაფად დაეხსნა თავი, რომ ისევ სახელოსნოს სიმუდრეოვში ნამდ

ვლი ხელოვნებისთვის მიემართა. მალე ის კვლავ გაიმგზავრა იტალიაში, იღონდა აქტიურად სამუღამოდ.

ლენინგრადის ერმიტაჟში დაცულია ნიკოლა პუსენის ერთ-ერთი უველაზე სახელგანთქმული ტილო — „იტანკრედი და ერმინია“. მისი სიუჟეტი აღებულია იტალიელი პოეტის — ტორკატო ტაშოს პოემიდან „განთავისუფლებული ერსლანდია“. სურათის მოქმედება, როგორც სცენაზე, იშლება უკიდრული პეიზაჟის ფონზე. მძიმედ დაჭრილი ჭაროსანი რაინდი, ტანკრედი ერთგული მტვობრის, ვაფრინის მკაცრებზე მისვენებული, საინტერესოა, რომ მათ შუა საუკუნეების რაინდების სამოსი კი არ აცვიათ, არამედ ანტიკური ტუფის შემოჭრებას. ასევე ანტიკური ტუფითაა შემოსული მშვენიერი ერმინია. იგი ტანკრედისაგან მიიჩქარის და ხელის მღობრი მძობაობით ვაკეცს გრძელ იჭრისგერ თმს, ჩაია დაჭრება იარები შეხვივის. მისი სახე, ტანკრედისაკენ მიმართულია, სხეულის მკვეთრი მძობაობა საოცარი შანაგანი გრძნობით არის აღსავსე. საერთოდ, ვრძნობათა სძობიერე პუსენის შემოქმედებაში შეხამებულია კეთილშობილ ამაღლებულობასთან, სულეირ სისხტაკუნება და სიდადიცია. მისი გვირგები დაქუდიფიებული არიან ამა მარტო კლასიკურად შვენიერი ვარცხნიბით, რომელიც თითქოს გაცოცხლებულ ბერძნულ ქანდაკებებს გვაკონის, არამედ სრულყოფილი, მარმონიული, ვმარულ სულითაც.

სურათის დრამატულ ვაწყოებს კლავს უფრო აბლიერებს პეიზაჟის ხასიათი — ცხუხლესტრად აელაგრებული დაიხის ვერხვამ აღმდებულ ემოციურ შობიქლიტობას ქმნის. ეს ფერები ირცელება სიდადი მზინაწარე ვგაჩრხა და ერმინიას ხატეტი და ამ ანარკელებში ფერთა საოცარ სიზღიდრე ჩანს.

ღრმა იდეურობის და ემოციურობის, კეთილშობილებებისა და მარმონის წყალობით იტანკრედი და ერმინია მსოფლიოს უღრდეს შედეგობა შორის დაიშკელებრა ადგომად.

თ. ჯალალზინი,
ხელოვნებათმცოდნე.